

BÖRZSÖNYI HELYKÖN

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

VI. évfolyam 9. szám, 2011. szeptember

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Antonio Gregolin gyűjteményéből

Tartalom:

- 3. o.: Rég elrobogott már; (Ketykó István verse)**
- 4.-5. o.: Még maradj; (Pongrácz Ágnes verse)**
- 6.-15. o.: Kovács Sebestyén József emlékezete; (dr. Koczó József írása)**
- 16.-17. o.: Láncok rozsdavirágai; (Székács László verse)**
- 18.-20.: Lecsó; (Kovács T. István írása)**
- 22. o.: Harcmezőn; (Csáky Károly verse)**
- 24. o.: Ködlepel; (Szájbely Zsolt írása)**
- 26.-30. o.: Hullócsillagok: Mire a falevelek...; (Ács Bódog írása)**
- 32.-34. o.: Ezüstműszerfal, aranygázpedál, gyémántkormány; (Szávai Attila írása)**
- 36.-37. o.: Októberi kerékpártúra; (Kő-Szabó Imre írása)**
- 38.-42. o.: Egy tiszta lelkű ember 3. rész: Anya és lánya; (Petrozsényi Nagy Pál regénye folytatásokban)**
- 44.-45. o.: Különleges olvasmányaim: Csankó Lajos versei; (Kovács T. István írása)**
- 46.-59. o.: Ipolyharaszi szakrális emlékei; (Csáky Károly képes helytörténeti írása)**
- 60.-61. o.: Könyvtár a köbön; (B. Tóth Klára írása)**
- 62.-63. o.: Tisztelt ház!; (Pribojszky Mátyás írása)**
- 64. o.: Kisváci ősz; (Hörömpő Gergely verse)**
- 66. o.: Senkiföldjén; (Elbert Anita verse)**
- 68.-69. o.: Október 23. 1956.; (H. Túri Klára verse)**
- 70.-72. o.: Könyvajánló;**
- 74. o.: Közhelyeimből II.; (Végh Tamás verse)**
- 76.-77. o.: Beszámoló;**
- 78.-79. o.: Pályázatok;**
- 80. o.: Programajánló;**
- 81. o.: Impresszum;**

E havi számunkat az Olaszországban, Montegaldellában élő és alkotó képzőművész-költő-újságíró Antonio Gregolin hatalmas tárgyi gyűjteményének és saját alkotásainak képeiből válogattam. Hogy miért a bemutatás? Antoniót egyre szorosabb szálak kötik Magyarországhoz, s azon belül is Nógrád megyéhez! Remélem e szálak nem szakadnak szét az évek során. A Szerk.

KETYKÓ ISTVÁN

Rég elrobogott már

Egy cipőben járunk -

nem rág még húsunkban a rák

kötél sem feszül még nyakunkra -

miért pányvázza a félelem

testünket mégis az éj oszlopaihoz...?

Várunk a sosem érkező szerelvényre,

mely rég elrobogott már

álmaink végtelen mezői felé...

PONGRÁCZ ÁGNES

Még maradj

Felénk a varjúháj is elvirágzott,
bús barna hajba dugta el lilás
tündér-fejét, s az ősz-vert kőrakáson
látom, mikor víg vadszőlőn színt vált
egy elpilledt levél. Stanzát halálhoz
szépen szaval, pirosuló esti láz
a hangja, és magát ringatva hagyja,
hogy földre tépje őt a szél. Elhallgat.

Vágyálmaim zsenge az elmúláshoz
futottak, verseim, miket hitvány
papírra írogattam itt hozzád, most
lapulva várják sorsukat. Vidám
kezével integet fürgén egy három
fogú sárkány. Indulj tovább! - kiált
rám mérgesen. Mennék, de már nem lehet,
hitvány papírba zárt sámán-életem.

Lelkimmel énekeltem, lepke gyászolt,
örömtüzet gyújtottak druidák,
amint elhalkult sóhajom. Szűz-átkot
szórtak fejemre, mert szédült imám
felszállt a mennybe. Csak magam gyalázom.
Ne hidd, Herceg, hogy kék színű virág
nyílik majd síromon, nem nő ott gaz se,
s nehéz szagával gólyaorr riaszt meg.

Térdeltek mellém meghallgatni szavam
kicsiny csigák, tüskés hernyók, gonosz
koboldok és a jótündérek halkán.
Simításuk gyönggyé lett arcomon,
és könnyeim szeretve szántogattak
barázdákat szememnél, mik nyomot
ragnak fehér utakban, míg nyári nap
éget, s bőröm pigmentjeit mozdítja.

Suttogva mondom el, Herceg, még maradj.
Átjutni szarkalábon nem mertél,
így egymagam töltöm meg poharam
színültig borral. Megvárlak, s az éj
sötét egén arany-parázs szárnyakkal,
mint földöntúli élő tünemény,
megérkezik majd szent dallal a hajnal,
és akkor koccintunk, s ameddig csendül
a kristály ujjad ujjamon hegedül.

még maradj...

Felénk a varjúháj is elvirágzott,
bús barna hajba dugta el lilás
vágyálmaim. Zsengén az elmúláshoz
futottak verseim, miket hitvány
lelkemmel énekeltem. Lepke gyászolt.
Örömtüzet gyújtottak. Druidák
térdeltek mellém meghallgatni szavam,
suttogva mondom el, Herceg, még maradj.

Dr. KOCZÓ JÓZSEF

Kovács Sebestény József emlékezete

125 éve született a Drégelypalánki Református Egyházmegye utolsó esperese

Minden megemlékezésnek megvan a maga helye: a családban, kisebb-nagyobb közösségekben, egyházközsegekben, településeken, egyházi és világi közigazgatási egységekben, egy-egy országban, sőt az egész világon. Az emlékezés mindig egyénhez is kötött, ezért ugyanarról a személyről, eseményről más-más emlékképek jelennek meg gondolatainkban. Úgy gondolom, Kovács Sebestény Józsefről, a perőcsényi református eklézsia tiszteletre méltó lelkipásztoráról, a drégelypalánki egyházmegye utolsó espereséről a kettős jubileumi megemlékezés – 125 éve született, s 100 éve lett a hosszú szunnyadás után feléledt balassagyarmati református gyülekezet első önálló lelkésze – a személyes vagy családi indíttatáson túl a környékbeli református gyülekezetek és az egyházmegye kötelessége is. S ez a terület: környékbeli református gyülekezetek – Kovács Sebestény József esetében egyet jelent a **szülőfölddel** is.

Márpedig a szülőföld egyaránt fontos az ember életében és elmúltában is. Sütő András gondolatát idézve ugyanis: „A szülőföldnek sírhantjelöltjei vagyunk. És egyhangúlag megválasztott emlékei. Mert az utolsó hely az, ahol nevünk emlegetése kilobban. Amikor mindenütt elfelejtettek: a szülőföldnek még mindig akad mondanivalója rólunk. Ha csak egy sóhajnyi vélekedés is.” (Sütő András: Az örök emlékezet földje)

Ipolypásztó – Perőcsény: a földi út kezdő és végső állomása. A perőcsényi Paptag (vagy miként helyben és a környéken emlegették: Dódipusztá) magaslatáról látni lehet az őrt álló ipolypásztói református templom tornyát, s körülötte a házacsckákat. Trianon pallérai ugyan államhatárt emeltek Perőcsény és Ipolypásztó közé, de nem átláthatatlant, s a nagytiszteletű úr gyakran nézhette az említett helyről édesapja eklézsiaját, ahol segédlelkészként ő maga is kezdte szolgálatát. Mert az Úrnak és a református híveknek szolgálata mindvégig a Börzsöny közelebbi és távolabbi vidékeihez kötötte. S hozzá tehetjük: Isten ősrégi gyülekezetekbe vezérelte, melyek a reformáció korában jöttek létre. Diósjenő (1650-ben prédikátora Mezei János), Ipolypásztó (1650-ben is említik, 1651-ben lelkipásztora Újvári István), Balassagyarmat (Siklósy Mátyás 1621, majd 1650-ben Turai Máté) és Perőcsény (1592 előtt prédikátora Korvin Éliás, 1650-ben Bucsi Máté), valamennyi a palánki vagy nógrádi esperesség területén.

A Kovács Sebestény családról

Mielőtt nagytiszteletű Kovács Sebestény József életútját, munkásságát méltatnánk, tekintsük át a nagy múlttal, kimagasló, haladó szellemű – sőt forradalmi – egyéniségekkel rendelkező család eredetét, s néhány jeles alakjának rövid portréját!

Hont vármegye nemesi családjairól közölt összeállításában Borovszkynál azt olvashatjuk, hogy annak a Sebestény családnak egyik ága, mely 1555 körül királyi adomány címén Nemeskürtön (Nyitra vármegye) birtokos volt. György, István és Erzsébet 1685-ben az ősi nemesség megerősítése mellett új címerlevelet nyernek, mely ugyanez évben Nyitra vármegye Pöstyénben tartott gyűlésén kihirdettetett. Innen a család szétágazott Pozsony, Bars, Komárom, Fehér és más vármegyékbe. Egyik ága a XVIII. század elején eddig hitelesen meg nem állapított okból a Sebestény mellett a Kovács nevet kezdte használni. Ebből az ágból származott **János**, aki 1797-ben Hont vármegyében, Fegyverneken prédikátor, majd innen Garamvezekénybe (Bars megye) költözik.

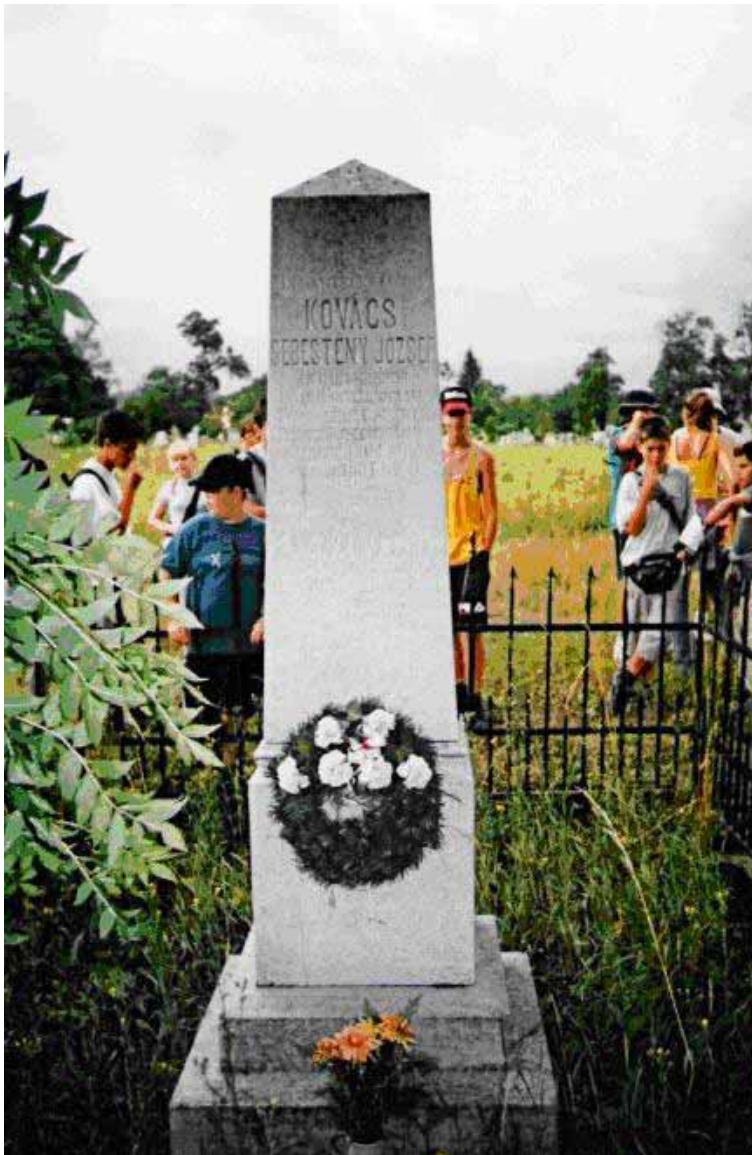
Idősebbik fia, **József**, 1833-ban ipolypásztói lelkésznek visszatér Hont vármegyébe. Ő az itt ma is élő ágnek a megalapítója.

Neje Birkmann Mária, három leányán kívül két fia van: **Endre** és **Kálmán**, ipolypásztói református lelkész. Ennek fia: **József**. (Borovszky, 437-438. o.)

A Kovács Sebestény család Hont megyei ágának kiemelkedő személyeiről Zalabai Zsigmond, Csáky Károly, Szénássy Árpád, Kiss László munkáiban találhatunk fontos életrajzi momentumokat. Az Ipolyságon tevékenykedő dr. Kovács Sebestény Endre életútjának bemutatásával Cseri Ildikó, az Ipolysági Magyar Tannyelvű Gimnázium diákja a Természet Világa című folyóirat IX. Természet – Tudomány – Diákpályázatán (1999) a Vince Kiadó különdíját nyerte el. A család néhány jeles tudósáról, közéleti személyiségéről az interneten böngészve is találunk érdekességeket. Következzenek a rövid portrék az ősökről, felmenőkről!

Kovács Sebestény József (1804 – †Ipolypásztó, 1884. ápr. 21.), az első esperes

Református lelkész 1833-tól Ipolypásztón. A szabadságharc idején nemzetőr kapitány, Hont megyei kormánybiztos. Világos után tömlöcbe vetik, és kötél általi halálra ítélik. A kivégzéstől orvos öccse, *Endre* menti meg. Összesen 52 évig szolgált Ipolypásztó és környéke reformátusait. Majdnem bekövetkezett kivégzésének emlékét azonban haláláig viselte: bal lapockájába ugyanis tüzes vassal a bitófa jelét égették. Szabadulása után a mikolai filiába is csak a helytartótanács engedélyével mehetett. Mint közéleti embert megbénították, a református prédikátort, a szigorú erkölcsi normákat követő, betartó magánembert azonban nem kezdhették ki. Két évtizedig, 1863-tól 1882-ig a Drégelypalánki Református Egyházmegye esperese. Zalabai Zsigmond úgy tudja, hogy a családban 13 gyermek született, akik közül feleségével együtt tizenegyet fel is neveltek. De az esperes úr gondoskodott a szabadságharcban hősi halált halt Hajdú Lajos özvegyéről is, leánykájukat fölnevelte, kiházásította csakúgy, mint a jobbagygyermek Pereszlényi Jánost, aki a győri református egyházközség lelkipásztora, a dunántúli református egyházkerület jegyzője lett.

Kovács Sebestény József (1804-1884) síremléke az ipolypásztói ref. temetőben, 2001. (A szerző felvétele)

Gyermekei:

- Kovács Sebestény Béla: honvéd alezredes, hadbíró Budapesten. †1899-ben, szívszélhűdésben, még nem volt 50 éves. Ipolypásztón a családi sírboltban nyugszik.
- Kovács Sebestény Lajos (Ipolypásztó, 1852) az aranyosmaróti törvényszék főügyésze.
- **Kovács Sebestény Kálmán** református lelkész Ipolypásztón 1884-től, atyja halálától 1936-ig. Neki köszönhető a vámosmikolai református elemi iskola szervezése, indítása 1906-ban (id. Olexa József közlése).
- *Kovács Sebestény Endre* (Ipolypásztó, 1861- †1915). 1884-ben orvosi oklevelet szerzett a pesti egyetemen, majd a híres pesti Rókus Kórház sebészstanárának asszisztense. Elméleti tudását külföldi tanulmányúton, bécsi klinikán fejlesztette tovább, amit az 1885-ös szerb-horvát háborúban a Magyar Vöröskereszt belgrádi kórházának sebészeként a gyakorlatban is kamatoztathatott. Bár tudása alapján bármelyik fővárosi klinika fogadta volna, őt szíve mégis haza húzta, s 1889-ben Ipolyságon telepedett le főorvosként.

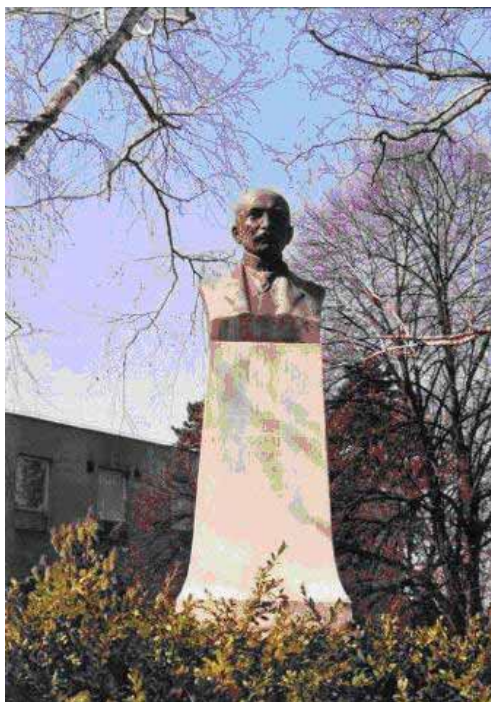
A gyógyításon kívül itt azonban más tennivalók is akadtak! Korszerűsíteni kellett a vízvezeték nélküli, petróleumlámpás kórházat, amit széles körű gyűjtésből, adományokból valósítottak meg. Az 1900-ban átadott újjáalakított kórházban már 80 beteg számára tudtak férőhelyet biztosítani.

1907-ben megalakult a magyarországi sebészek egyesülete, melybe őt is beválasztották. Két évvel később újabb pavilonnal bővítette a kórházat, 1913-ban pedig – sok nagyobb városi kórházat megelőzve – már röntgenkészülék is segítette munkáját. Fontos felismerése volt a járványok megelőzésében, de jelentősnek mondható a tüdővész elleni küzdelme is. Betegei szerették, tisztelték. Nemcsak magas szintű szakmai tudása, hanem emberi hozzáállása, humanizmusa miatt is.

Közéleti tevékenysége is igen sokrétű volt. Többek között megalapította az Országos Orvosszövetség Hont megyei és selmecbányai fiókját, melynek haláláig elnöke volt; a Drégelypalánki Református Egyházmegyének pedig tanácsbírája. Sokat tett a megyeszékhely, Ipolyság fejlődéséért, a városi közvilágítás korszerűsítéséért, köztisztaságáért.

A megbecsült orvos 1915-ben hivatásának áldozata lett. Az első világháború egyik sebesültjét műtötte, miközben a szikével megsértette a kezét, s vérmérgezést kapott. Ez a nem várt betegség igen korán, ötvennégy éves korában törte derékba Hont vármegye tisztii főorvosának, az ipolysági kórház sebész főorvosának életpályáját.

Nagy részvétellel kísérték utolsó útjára az ipolysági temetőben. Két évvel később a kórház udvarán felavatták bronzból készült szobrát, Bezerédy Gyula alkotását.

Dr. Kovács Sebestény Endre mellszobra az ipolysági kórház kertjében (<http://hu.sahy.sk/>)

Kovács Sebestény Endre (Garamvezekény, 1814 – †Budapest, 1878), Kovács Sebestény József lelkész-esperes öccse.

Korának híres sebésze, egyetemi tanár, az Akadémia levelező tagja; költők, írók, művészek, politikusok gyógyítója, Deák Ferenc orvosa. 1849-ben a pesti Szent Rókus kórház sebész főorvosaként dolgozott. Magyarország teljhatalmú urát, Julius Haynaut, az osztrák önkényuralom véres kezű emberét operálni kellett. Az eredményes műtét elvégzése után Kovács Sebestény Endre bátyja életét kérte Haynautól. Így menekült meg a bitófától a forradalmár Kovács Sebestény József, Ipolypásztó református prédikátora. A tudós sebész Budapesten, a Kerepesi úti temető B. 279. számú sírboltjában nyugszik.

Kovács Sebestény Endre 1814 – 1878 (Wapedia; Vasárnapi Ujság, 1878. 21.sz.)

Gyermekei:

- ifj. **Kovács Sebestény Endre** (1854-1928) Tolna vármegye alispánja, közigazgatási író; id. Kovács Sebestény Endre sebész fia, Kovács Sebestény Aladár vízépítő mérnök bátyja, Kovács Sebestény József református esperes unokaöccse. A budapesti Kerepesi úti temető 35. parcellájában nyugszik.
- Kovács Sebestény Aladár (Buda, 1858. – †Budapest, 1921.) mérnök, műegyetemi tanár.

Tanulmányait Zürichben végezte, 1880-ban szerzett oklevelet. Külföldi tanulmányútjáról hazatérve 1881-ben előbb a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztérium folyammérnöki osztályán dolgozott. 1889-től a temesvári folyammérnöki hivatal vezetője. 1893-ban Budapestre a vízrajzi osztályhoz helyezték át. Klimm Mihály halála után 1896-tól a József Műegyetem vízépítési tanszékének tanára. 1914-15-ben és 1915-16-ban az egyetem rektora. 1912-től 1916-ig a Magyar Mérnök- és Építész Egylet elnöke. Főleg az ármentesítés, valamint a vízépítési műtárgyak tervezése és építése terén ért el jelentős eredményeket. A Kerepesi úti temetőben apjával közös sírban nyugszik. (Szöveg és kép: www.kfki.hu)

A család Tolna megyei ágának további említésre méltó közéleti személyisége:

- Dr. Kovács Sebestény Endre (sz. Budapest, 1882)

Középiskolái elvégzése után a budapesti egyetemen jogi tanulmányokat, majd Magyaróvrott gazdasági akadémiát végzett. Ezután gróf Zelenski Róbert majd gróf Wenckheim Dénes uradalmában sajátította el a gyakorlati gazdasági ismereteket. Később külföldi útra ment, ahol ugyancsak gazdasági tanulmányokat folytatott. Hazatérve átvette a család Tolna megyei birtokának vezetését. Tolna megye közéletében vezető szerepet játszik. A felsőházban Tolna vármegye törvényhatóságának képviselőjeként foglalt helyet 1931-1935 valamint 1935-1939 között.

(Szöveg és kép: Magyar országgyűlési almanach, 1931-1936. 445. o.)

A palánki református egyházmegyeről

A Drégelypalánki vagy más néven Nógrádi Református Egyházmegyet hiába keresnénk a Magyarországi Református Egyház közigazgatási térképén. Az ősi múlttal bíró esperességet igaz, megtépázta az ellenreformáció vihara is. Az 1650-ben még 21 anyaegyház számlált traktus első csapását az 1672-74 között működő pozsonyi különbíróóság működésétől szenvedte el, 1674-től már csak kilenc élő gyülekezetéről rendelkezünk biztos adatokkal.

A protestáns egyháztörténet-író Esze Tamás (1903-1993) – Kovács Sebestény József balassagyarmati segédlelkésze – véleménye szerint mégsem a „gályarabper”, hanem a következő, az európai *felvilágosodás kora* a magyar protestantizmus „öldöklő százada”. A szatmári béke után harminc évvel ugyanis már csak öt élő egyháza van a palánki egyházmegyének: Losonc, Ipolypásztó, Perőcsény, Szokolya és Diósjenő. A század végéig a **türelmi rendelet** még három egyházat kelt életre: Nógrádverőcét, Nagymarost és Pilismarótot.

Az egyházmegyére – a XIX. századi megerősödés után – a legnagyobb csapást a trianoni diktátum mérte, szétszakítva az egyházmegyet csonka-magyarországi és felvidéki gyülekezetekre. Magyarországon 1952-ig még létezett az esperesség, majd leválasztva a Dunántúli Egyházkerületről a Dunamelléki Egyházkerület Észak-pesti Egyházmegyéjébe olvasztották be.

A Protestáns Egyháztörténeti Lexikonban a Drégelypalánki Református Egyházmegye espereseinek névsorát **Kovács Sebestény József perőcsényi lelkész, 1950-1952** zárja. A palánki egyházmegyének megszűnésekor, 1952. június 30-án 8 anyaegyháza: Balassagyarmat, Diósjenő, Nagymaros, Pilismarót, Perőcsény, Salgótarján, Szokolya és Verőce volt. A dioecesis utolsó esperese Perőcsény lelképásztora, akinek 1952-ben az egyházmegye jegyzőkönyvileg „örökös esperes” címet adományozott (Tánczos Dezső).

Kovács Sebestény József (Ipolypásztó, 1886. márc. 17. – †Perőcsény, 1958. ápr. 21.), **a második esperes**

Édesapja: Kovács Sebestény Kálmán, Ipolypásztó református lelkésze.

Testvére: Ilona, Czeglédy Pál lévai református lelkész felesége lett.

Kovács Sebestény József gimnáziumi tanulmányait Selmecebányán végezte, ahol érettségi vizsgát tett. Lelkészképesítést a Pápai Református Teológiai Akadémián szerzett 1910-ben. 1937-ben kötött házasságot Guretzky Emmával (Nagytétény, 1898 – †Vámosmikola, 1976).

Az egyházi esküvőre 1937. február 9-én, Budapesten, a Szilágyi Dezső téri református templomban Czeglédy Pál, a barsi egyházmegye esperesének közreműködésével került sor. A polgári kötés előző nap Perőcsényben történt.

Gyermekeik:

➤ **Vera.** 1938-ban született Balassagyarmaton. A Varga Katalin Gyakorló Gimnáziumban (Budapest) érettségizett, majd a Református Teológiai Akadémián tanult. 1961-ben végzett, 1962-ben tett lelkési vizsgát. A családban az ötödik lelkész nemzedék képviselője. 1968-ban férjhez ment Hanekamp Lambertus Johannes fizikushoz. 1983-ban az Utrechti Egyetem Teológiai Karán drs. végzettséget szerzett. Hollandiában és Perőcsényben élnek.

➤ **Béla.** 1940-ben született Perőcsényben. 1958-ban végzett a budapesti Vasúti Pályafenntartási Technikum nappali tagozatán. Egyetemi tanulmányait levelező tagozaton végezte: a Budapesti Műszaki Egyetemen vasútépítő mérnöki, majd később közgazdász diplomát szerzett. Budapesten lakik, de családjával együtt Perőcsény a kedvelt tartózkodási helye.

Kovács Sebestény József lelkipásztori szolgálati helyei:

Diósjenő, 1907-1909 között. Nagy Zoltán helytörténeti munkájában említi, hogy diósjenői szolgálata rövid néhány hónapra terjedt.

Ipolypásztó: édesapja mellett segédlelkész (Kovács Sebestény Béla közlése).

Balassagyarmat, 1911 – 1928. „Az újjászerveződött balassagyarmati református egyház első lelkipásztora Kovács Sebestény József, aki megszakítás nélkül 17 esztendeig szolgálta a gyülekezetet, mely sokszor igen szűkös kenyeret tudott neki adni. A hívek könnyes szeretete kísérte el őt 1928-ban Perőcsénybe, ahová innen távozott” – olvashatjuk a megyemonográfiában az elismerő és megható sorokat.

Balassagyarmat után azon Börzsöny-vidéki gyülekezetek egyikébe került, melynek református lakossága megőrizte hitvallását a protestáns egyháztörténet-írók által öldöklő századnak tartott XVIII.-ban is. Csakhogy Diósjenőn, Szokolyán és Ipolypásztón a katolikus egyház újjáéledt, illetve más keresztény hitvallás követői alakítottak egyházat, a Börzsönyben megbúvó Perőcsény viszont a kálvini tanok erős végvárának, bástyájának bizonyult. Itt ugyanis a reformált vallás olyan mély gyökereket eresztett, hogy rajta kívül más felekezet nem tudott egyházat létrehozni. A gyülekezet a palánki egyházmegyének is adott már két esperest: 1794 – 1808 között nagytiszteletű Balogh Mihály (aki korábban Pásztón volt prédikátor), majd 1914 – 1922 között nagytiszteletű Juhász Lajos lelkipásztor személyében. Ebbe az örálló gyülekezetbe került 1928. január 1-jével Kovács Sebestény József.

A balassagyarmati lelkipásztor meghívásáról még 1927. március 29-én döntött egyhangúlag a perőcsényi eklézsia közgyűlése, melynek alapján Labancz László esperesi kiküldött a lelkési állás betöltésére megválasztottnak nyilvánította. Az új prédikátor 1928. április 28-án elnökkölt először a perőcsényi egyháztanács ülésén..

Perőcsényi igehirdetéseiről, prédikációiról úgy summázta véleményét a gyülekezet egyik idős tagja (Együd János), hogy azok ébren tartották, lebilincseltek a figyelmet, szuggesztívek, meggyőzőek voltak, s a lélek gyógyulását szolgálták. Másik vélemény: intelligens lelkész volt, prédikációi gyakran megsirattatták az idősebb asszonyokat (Papi Géza).

Egyházépítő munkájáról szólva meg kell említenünk, hogy leányegyházként 1938 és 1944 decembere között Perőcsényhez tartozott az egykori megyeszékhely, akkor járási székhely nagy múlttal rendelkező, de addig csak szórványként működő Ipolyság református gyülekezte is, ahol 1941 – 1944 között Kossár András református káplán szolgált a perőcsényi gyülekezet segédlelkészeként.

Az 1960-as évek közepén született *falutörténet* is csak az elismerés hangján szól a korábban kuláknak, osztályidegennek bélyegzett esperes-lelkipásztorról. A Hazafias Népfront Honismereti Akcióbizottsága által összeállított anyagból egy megható, hálás eseményt ismerhetünk meg. Az 1930-40-es években a perőcsényi gyermekek közül ünneplő ruhával nem sokan dicsekedhettek. Legtöbbjük vászonruhában járt, melyet házilag készítettek. Idővel befestették, s a kisebb testvér örökölte a nagyobbtól. Az is előfordult, hogy az édesanyák szoknyájukból készítettek ruhát gyermekeiknek egy-egy ünnepre vagy a konfirmációra. Kovács Sebestény József kérésére ruhaakció keretében segítettek meg a perőcsényi gyerekeket. A felruházott gyerekek az adakozóknak a következő dalt énekelték, mely méltán illette meg az akció szervezőjét is:

1. Puha meleg tolla van a kis madárnak,
De nincs ruhája sok ember fiának.
Ráfúj az őszi szél, didereg szegényke,
Merre, hová nézzen, föltekint az égre.

2. A jóságos Isten sorsát meg is látja,
Jótevő lelkeket küld le a világra.
Áldást szór le kezük, szeretettel lelkük,
Egy darab mennyország minden nemes tettük.

Kedves emlékként említették adatközlőim, hogy március 19-én reggel, a József-napi köszöntés után hazaengedte az iskolásokat. Ezt, mint a református elemi iskola igazgatója megtehetette (Papi Géza, Kovács Sebestény Vera).

A gyülekezetben azonban Kovács Sebestény Józsefnek nemcsak támogatói, jóakarói, hanem támadói is akadtak. 1936-ban 35 fő aláírásával ment egy vádaskodó bejelentés a püspökhöz, előtte az espereshez, 1937-ben újabb körözüvényt terjesztettek a községben. Az aláírók közül 19 fő később úgy nyilatkozott, hogy őket félrevezették. A panasziratokban többek között azt állították, hogy az éves számadásokat a presbitérium nem vizsgálja felül, a takarékmagtár gabonakészleténél hiány mutatkozik, különféle, meg nem fizetett tartozások, kintlévőségek vannak. A presbitérium a vádak alaptalannak tartotta, és visszautasította, 1937-ben a járásbíróság egyik vádaskodót elmarasztalta.

1940-ben Kovács Sebestény József orvosi véleményre, egészségének helyreállítása, gyógykezelés céljából fél év szabadságot kért és kapott a püspöktől. Távolléte alatt – miközben Domián Aladár segédlelkész helyettesítette – a gondnokok, presbiterek között viták támadtak ki nem fizetett gabona elvitelről, az egyházi földterületek, temetőkert hasznóbérletéről. 1941/42 telén a templomparti akácfák engedély nélküli kivágásával, ellopásával kellett az egyháztanácsnak foglalkoznia.

A hívek lelki gondozása mellett a prédikátor élte a vidéki gazdálkodók életét is. Az 1934. évi vármegye monográfiából is tudhatjuk: Perőcsény község határához tartozik Paptag pusztája, melynek tulajdonosa Kovács Sebestény József ref. lelkész; uradalmi intézője Tóth János gazda. A pusztát 1913-ban és 1944-ben Dódipusztaként említik. Ezt édesapjától örökölte, majd Ilona testvérétől megvásárolta annak részét. A majorgazda (Fenyővári József, Vámosmikolán élő perőcsényi származású lakos nagyapja) ültette a cseresznyefákat a taghoz vezető utak mellé (Papi Géza közlése). A major környékén terült el a nagytiszteletű úr birtoka, a fák egészen a közelmúltig virágoztak, gyümölcsöt hoztak. Ma elhagyatott, benőtte az akác, a bodza, helyenként ugyan még megmaradt az orgona, s a kiszáradt cseresznyefák meredeznek néma mementóként. Egykor itt éltek a major béresei, cselédei, az igavonó állatokat is itt tartották. A nagytiszteletű úr hintóval járt ki a majorba. Emberségét is emlegetik. Többek között azt, hogy amikor a falu népét a háborúban télvíz idején kilakoltatták a pincékhez, majd Kemencére, s elakadt szekerek, a jó pásztor saját ökreit adta segítségül.

Perőcsényben az iskolák államosítása előtt, 1948-ig csak református elemi iskola működött, a mindenkori lelkipásztor egyben az iskolaszék elnöke is volt. Az 1928 után készült presbitériumi jegyzőkönyvekből kiderül, hogy Kovács Sebestény József mennyire szívügyének tartotta azt, hogy a kisközség iskolája minél jobb körülmények között nevelje a gyermekeket. Az 1920-as évek végén a tanulólétszám 1-6. évfolyamon meghaladta a 150 főt, ezért szorgalmazta a harmadik tanítói álláshely létesítését és betöltését, s az eredetileg 1700-as években készült iskolaépület felújítását és fűtésének biztosítását. Az 1944-45-ben átvonuló front következtében az iskola berendezése – padok, szekrények, táblák, taneszközök, könyvtár, naplók, anyakönyvek mind megsemmisültek, a felső iskola épületén sem ajtó, sem ablak nem maradt.

Igazolványkép (Családi archívum)

Találatot kapott a templom egyik oldala és a parókia melléképülete is, az orgonát barbár kezek zúzták össze, az úrasztali terítők, az úrvacsoraosztáshoz használt egyik kehely, kenyérosztó ezüst tányér és régi bortartó ónkancsó eltűnt, az egyház irattára részben megsemmisült. Az anyakönyvek, jegyzőkönyvek Bolla Sándor segédlelkész gondoskodásának köszönhetően csak kisebb rongálódást szenvedtek.

A károk helyreállítása a gyülekezetnek nem kis áldozatába került, s mindez a lelkész gondoskodó irányításával ment végbe. Erre az időre tehető (1945), hogy a vámosmikolai református leányegyház a lelkipásztor és a gondnok javaslatára, a hívek közakarátának is kifejezést adva, gondozó lelkésznek hívja meg a Felvidékről, a Bars megyei Farnadról kiutasított, s Vámosmikolán tartózkodó Domián Aladár lelkipásztort, s családjával együtt elősegítik megélhetésüket.

1948-ban az egyházi iskolákat államosították. Arról, hogy milyen álláspontot képviselt volna ebben a kérdésben az egyháztanács – ha véleményét kikérik – a pápai Theológiai Akadémia, Gimnázium, Tanítóképző, Líceum és alsóbb iskolái ügyében megfogalmazott markáns véleménye alapján következtethetünk: maradjon az egyház fenntartásában!

Tánczos Dezső balassagyarmati lelkész 1948 – 1955 között Kovács Sebestény Józsefhez írt levelei alapján képet alkothatunk arról, hogy a Rákosi-korszakban mennyire megpróbáltatásokkal terhes a gyülekezetek hitélete, s keserves a lelkipásztorok helyzete. Az 1940-es évek végén a lelkészeknek olyan dolgokkal is foglalkozniuk kellett, hogy a templom, a gyülekezeti összejövetelek esti világítására legyen petróleum (Peröcsényben 1948-ban a presbitérium anyagi nehézségek miatt még leszavazta a villany bevezetését a templomba és a parókiára), be tudnak-e fűteni a gyülekezeti teremben, miközben megvonták az állam részéről a lelkészek fizetéséhez való hozzájárulást. Kovács Sebestény József kuláklistára került a családi birtok, Paptag miatt. A '40-es évek végén ezt nem volt hajlandó önként felajánlani az államnak, ezért magas adókkal sújtották, majd 1950/51-ben foglaltak nála. Osztályidegenként kezelték, ami cseperedő gyermekei középiskolai tanulmányaiban nem kis hátrányt jelentett.

1950. szeptember 17-én látogatást tett Peröcsényben a Dunántúli Református Egyházkerület főpásztora, Győri Elemér püspök. A vizitációt követően néhány nappal, 1950. szeptember 21-én a helyi presbitérium a lemondott palánki esperes utódjának ajánlja Kovács Sebestény Józsefet, aki őszi megválasztása után el is látta az egyházmegye irányítását. 1951-től egyben az egyházkerületnek zsinati rendes képviselője is. Aztán az 1952. április 24-i presbitériumi ülésen már az egyházkerület határának tervezett változtatásáról kéri ki a véleményt: tudomásul veszik-e, illetve kéri-e Peröcsény eklézsiájának a dunamelléki egyházkerület pesti egyházmegyéjébe történő csatolását. Az egyházmegye utolsó esperesének pásztori munkálkodásával a traktus története is véget ért.

Amint a lelkipásztor saját családi örökségéről önként nem volt hajlandó lemondani, úgy a presbitérium és az egyházközség közgyűlése az eklézsia tulajdonában álló földterületekről 1949-ben és 1950-ben is kimondta, hogy azokat saját tulajdonában

kívánja hasznosítani, s nem ajánlja fel az államnak megvételre. 1951 nyarán aztán, amikor az Egyetemes Konvent az egyházközségeknek „saját érdekükben” követendőnek tartotta az állam részére a földek eladásának felajánlását, fogadta el ezt „felsőbb nyomásra” az eklézsia.

Perőcsény akkoriban még járóbeteg- és kórházi ellátás tekintetében Balassagyarmathoz tartozott. A nagytiszteletű úr közbenjárására akkori gyarmati utóda és jó barátja sorra látogatja a perőcsényi betegeket, igyekszik számukra minél jobb orvosi ellátást, gondoskodást intézni, gyakran ügyes-bajos hivatalos dolgokban segíteni. Miközben neki városi lelkészként gyakran kellett a tüzelőbeszerzés, nem ritkán az éhezés nyomasztó gondjával szembesülnie, melyekben a perőcsényiek tudtak némi segítséget nyújtani. A korabeli állapotokra jellemző, hogy Balassagyarmaton 1953-ban adótartozás miatt még a templomot, parókiát és a gyülekezeti házat is árverésre bocsátották; az írógépekről rendőrségi, ügyészségi nyilvántartást vezettek, javításukat engedélyeztetni kellett, géppapírt, indigót alig lehetett kapni; a palánki egyházmegye megszűnése után a lelkészeknek az egyre gyakoribb budapesti értekezletre történő utazásra nem volt pénzüik vagy megfelelő nadrágjuk.

Aztán sor került a 60 éven felüli lelkészek nyugdíjazására, mely Kovács Sebestény Józsefnél az 1953. év végén következett be. A presbitériumi jegyzőkönyvekben tiszteletbeli esperesként, lelkész elnökként 1953. okt. 25-én írt alá utoljára. 1954. január 16-án az egyháztanács ülése nyugdíjazásával kapcsolatos teendőket tárgyal, ekkor, mint nyugalomba vonuló lelkipásztort említik, illetve azt, hogy nyugalomba vonulásával a lelkipásztori állás megüresedett. Rohonczy János egyházmegyei tanácsbíró, lelkészelnök javaslatára a „**Presbitérium egyhangú határozatban kifejezi a 26 évig Perőcsényben szolgált lelkipásztorának köszönetét, és lelkipásztora és családja életére Isten áldását kívánja.**” Majd 1954. január 23-án mint nyugalomba vonult lelkipásztor, jegyzőkönyvvezető szerepel még aláírása az eklézsia irataiban.

S a megpróbáltatások, megalázások után még most sem a joggal megérdemelt nyugodt pihenés évei következtek, hanem azzal kellett családjával együtt szembesülnie, hogy nyugdíjasként lesz-e helyük, maradhatnak-e 1954 után a perőcsényi parókián.

A nagytiszteletű úr utolsó konfirmandusaival. Perőcsény, 1953. (Gyülekezeti archív felvétel)

Néhány évvel ezelőtt, 2004-ben Perőcsényben már röviden megemlékeztem áldásos tevékenységéről. Talán nem felesleges ismét kiemelnem a következőket: a múlt század közepén ő volt, aki orvosolta, vigasztalta a mindennapok gyötrelmeiben, a két pusztító világégésben szerzett testi vagy lelki sérüléseket, erősítette a népet emberségben, tudásban, kitartásban. Példát mutatott és követelt. Keresztelt, esketett, aztán ha elérkezett az idő, a földi pályafutás végeztével ő adta meg a végtisztességet is a perőcsényieknek. Nagy tisztelettel és szeretettel vették körül hű pásztorukat a falubeliek, emlegették halála után évtizedekig, s emlékeznek rá ma is.

A világi és egyházi hatalmasságok neki 26 esztendei perőcsényi szolgálatot engedélyeztek. Az Úr édesapjának és nagyatyjának 52-52 esztendőit Ipolypásztón. Ugyanakkor elmondhatjuk, hogy kevés lelkész szolgálta annyi ideig a perőcsényi református gyülekezetet, mint Kovács Sebestény József.

Források:

Magyar országgyűlési almanach, 1931-1936. 445. o.

PERŐCSÉNY KÖZSÉG politikai, gazdasági és kulturális életének fejlődése a felszabadulástól napjainkig. /1945-1965./ Összeállította: A Hazafias Népfront keretében működő Honismereti Akcióbizottság a község lakosságának, a tömegszervezeteknek, s az úttörőknek segítségével. Perőcsény, 1965. március 15.

A Perőcsényi Református Egyházközség Presbitériumának jegyzőkönyvei 1922 – 1943. 0210 – L – 150. Perőcsény, Református Egyházközség irattára.

A Perőcsényi Református Egyházközség Presbitériumának jegyzőkönyvei 1945 – 1955. Perőcsény, Református Egyházközség irattára.

Tánczos Dezső balassagyarmati ref. lelkész levelei Kovács Sebestény Józsefhez (1948-1956)

www.kfki.hu

Adatközlők:

Együd János, Perőcsény

Kovács Sebestény Béla

Kovács Sebestény Vera

Papi Géza, Vámosmikola

id. Olexa József, Vámosmikola

Felhasznált irodalom:

Borovszky Samu (szerk.): Hont vármegye és Selmecebánya sz. kir. város. Budapest, é. n. /1906/ 437-438. o.

Csáky Károly: A Dunától a Szitnyáig. Révkomárom, 2003. 62. o.

Csáky Károly: Honti arcképcsarnok. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 1998. 170. o.

Cseri Ildikó: Ipolyság „gyémántembere”. Sulinet: Életrajzok.

Dr. Kiss László: 150 éve született Hont megye gyémántembere: dr. Kovács Sebestény Endre. Honti Lapok, 2011. január.

Dr. Báró Kray Pál: Balassagyarmat hitélete. In Nógrád és Hont vármegye. Fel. szerk.: dr. Ladányi Miksa. Magyar városok és vármegyék monográfiája. Budapest, 1934. 135. o.

Kuczy Lajos: Történet. <file:///F:/Protestantizmus/Ipolys%C3%A1g%20ref.%20tortenet.htm>

Nagy Zoltán: Gyökerek. Diósjenői Helytörténet 1. Diósjenő, 1993. 48. o.

Szénássy Árpád: Az 1848/49-es szabadságharc emlékhelyei. KT Kiadó, Komárom. 150. o.

Zalabai Zsigmond: Mindenekről számot adok. Bratislava, 1984. 211-214. o.; 224-226. o.

Zoványi Jenő: Protestáns egyháztörténeti lexikon, Budapest, 1977. 158. o.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Láncok rozsdavirágai

(Liszt Ferenc 200 éve született)

az ugar újkori gyepűjén át jön, csak jön
a suttogás, a dallam, a nefelejcsről,
keletről, ... csak keletről, ... kereső,
... a fületlen pusztába

... de visszhangtalan

sebtépő fájásokkal, ahol százévek
visszajáról is csak a gyűlölet dagonyázik,
... mit keres itt még mindig a tulipán,
a délibáb és fölötte a szivárvány

... mit keres

mit keres, ... mikor szűrét tépték,
és tépik szakralitását, meséi
nyelvét, sok-sok évezredét, ... gyökereit,
a „gy” rovasát, ... az Egy Őreget

... mit vár, ... vártán, ... vártalan

csínom-bínom bohócok rojtoskodtak,
ugatva vett bőreik szaga mögül,
de ma is, nemtelen korcsosodással,
kacagány, örökölt-vett délibábok

... ti, a szőnyeg szélén, ti mire vártok

doborjáni hallás kellene most,
... most is, ... és akaró virtuozitás,
a csak gyászhuszárok helyett

... az éjszakából magga fényesedni

*

rapszodiát zúg-fütyül-kiált
a szél és Liszt viharzik
a hullámokon, és habzó mélyen,
űzve, hajtva szívig-agyig
kottafejeket,
és kottafejeket, szüntelen,
és kulcsok intik az új startokat,
vágáznak, poroznak,
... a kottasínek krampácsai

a zongora versengő futamai
ütik, verik, szinte tépik
ujj ízületeit virtusokká,
a vaddá hazudott országa
népének keserveit
zengetik gyémántokká,
... és őt hazája fiává

nappjai emlék hologramjaiból
a zongora billentyűk pattognak,
és lüktető rezonanciák
törik a Magot, a még ugar földből,
a Napot, ... az élet dagasztójába

*

a puszta nép szerelme, ... szerelem,
szerenád, a gyepűn gyertyaláng,
a haza nyitja ablakát, várja fiát

most is, új szelekkel,
szívbillentyűk üzennek, hívnak,
és a láncokból rozsdavirágot álmodnak

KOVÁCS T. ISTVÁN

Lecsó

Lajost pillantom meg, ahogy átjutok a téren. Hangosan beszélget a kocsmá előtt. Vidám, de nem ittas. A társasága fiatal nőkből áll. Egyikük karján kisgyerek. Lajos időnként ahhoz is gügyög egy keveset.

-Szevasz!-kiáltja felém hangos jókedvvel, s hozzám csatlakozik, amint haladok a lakótelep betonkockáin.

-Hoztam az unokámnak egy kis lecsót-közli magyarázkodva, mintha én törődnék is azzal, hogy miért jár a kocsmába. Meg, hogy az a lecsó az alibije. Egy-két pohár ital még nem a világ, s különben is az ő pénzén iszik. Az ember különben is társaságra vágyik. Elég baj az, hogy csak efféle nyilvános helyeken tudja ezt az igényét kielégíteni -gondolom, de aztán mégis megkérdem.

-Itt dolgozik az unokád?

-Itt. Az a fiatal felszolgáló kislány. Tudod.

Nem tudom ki az, de azt igen, hogy az ő unokája még az általános iskola nyolcadik osztályába jár, tehát nem lehet felszolgáló egy kocsmában. Ezért el is mosolyodom a gyanút keltő válaszon és azt mondom neki; -Én is szeretnék egy ilyen unokát.

-Fogadott-mondja.

-Ha fogadott, hát fogadott-nevetek a válaszára és magamban azt gondolom, hogy vénembernek is lehet egy kis szerencséje. Ám lehet, ez csak amolyan puritán vonzódás ahhoz a fiatal teremtéshez, néha-néha egy kis kellemes csevegés miatt. Vagy lehet, hogy olykor-olykor némi puszi is kijár a kedveskedő bácsinak azért a lecsóért, meggyásért. Lajos elvégre magányosan él mióta Évától elvált. Szabad ember. El is terelem a szót erről a témáról és az út mentén veszteglő öreg Trabantról kezdek beszélni. Vajon ki járhat még vele? Bezzeg, milyen jó kis járgány volt az enyém is, amelyik már évekkel ezelőtt a bontóba került. Pedig kár érte. Micsoda utakon is elvitt az engem a célohoz, két évtizeden át!

Lajost viszont még mindig a lecsó foglalkoztatja, aminek a maradéka otthon várja a lábában. Felséges ízéről, zamataról és készítési módjáról áradozik és fogadkozik; amint hazaér, megmelegíti és jól bezabál belőle. Én viszont még mindig a Trabant nosztalgiát szerettem volna folytatni és felbosszant ez a lecsó-óda. Ezért nyomatékosan kijelentem: -Én nem szeretem a lecsót.

Lajos erre összehúzza a szemöldökét. Szemében az emlékezés rosszálló fénye villan és a szavakat tagolva, azt mondja:

-Aha! Tényleg. Te nem sze-re-ted a lecsót.

Én pedig megérzem, hogy évtizedek múltán is benne maradt még a tüske, amiatt a kedvenc étele miatt, amelyik egy svájci kempingtábor szeméttárolójában végezte.

Nem hiszi. Még mindig nem hiszi-olvasom le az arcáról. Hiába bizonygattam ott a Bill-i tó partján is, hogy véletlen volt az egész.

Az még a múlt század hetvenes éveiben történt, hogy a Lajosék Zsigulijával világot látni indultunk Nyugatra, a feleségeink társaságában. Kevés valutával, de sok zöldséggel, konzervvel, szalámmal vágtunk neki az útnak. Lajos ügyesége révén mindent kicsempészve a határon, fele-fele költség alapon. Egészen Salzburgig jó hangulatban vándoroltunk. Az ottani repülőtér mellett vertük fel először a sátrunkat. Ott romlott egy picit először a közhangulat, mert valamin összevitakoztunk. A vita végére az tette fel a rosszpontot, hogy mikor Éva tartotta a sátorcöveket és mondta, hogy én meg a nagykalapáccsal verjek rá, hogy az jó mélyen a talajba hatolva megfeszítse a zsinórt, hát véletlenül a mutatóujjára koppintottam.

-Ajaj-jaj!- kapta az ajkai közé kínjában szegény. Fájdalmában még a sátrat is körbe szaladta és közben a felmenőimet emlegette. A világot el nem hitte nekem, hogy ez az egész véletlen volt, pedig én már rég pontot tettem a korábbi vitatkozásunk végére.

-Nem hiszem! Nem hiszem!.....asszon meg téged a...-morogta felém, mire kijelentettem, hogy akkor én haza is mehetek.

Ti csak utazatok tovább nélkülem.

Ám, ahogy múlt a fájdalma, ő is belátta, hogy vissza kell térni a békés együttélés mezejére. Az ugyanis nem lenne jó, ha azt a kis valutát meg kellene osztani, akár az én útiköltségem összegéig. Így aztán megszületett a kompromisszum, hogy ez az egész eset véletlenül történt.

Másnap már jó hangulatban sétáltunk a város utcáin, megnéztük Mozart szülőházát, csodáltuk a Salzach- folyó hídjait. Jókat neveltünk a Hellenbrunn-i kastély parkjában, ha valamelyikünket a Wasserspiele ravaszul tréfás vízköpő figurái a gyanútlan báméskodás közben váratlanul megöntözték. Még jó, hogy úgy nem jártunk, mint ahogy az útikönyvünk írta miszerint; A mókás kedvű tizenhetedik században parkot alapító Markus Sittikus hercegérsek időnként a park kőasztalaihoz ültette lakomázni hívott vendégeit. Ám, amikor azok a felszolgált finom étkekhez nyúltak volna, alulról feltörő vízszugár áztatta csuromvizesre az ülepeket.

-Nahát!!!-bámultunk, neveltünk.

Vékonypénzű turistaként mindig utáltam az áruházakban báméskodni. Ezért a müncheni Eckermann áruház előtt is azt mondtam a többieknek: -Ti csak menjetek be, ha akartok, én addig felmegyek a Mária- templom tornyába, hogy rápillantsak a városra.

-Jó -mondták:-Délután egy órakor itt találkozunk. Akkor délelőtt 10 óra volt.

Én magyar idő szerint délután egy órakor ott is voltam az áruház előtt, ahonnan ők délután négy órakor jöttek ki. Jobb, ha nem írom le, miféle átkokat zúdítottam ott rájuk, minek hatására engem kiengesztelni visszahívtak az áruházba és megvették nekem azt a remek Waltham- típusú magnetofont, amire aztán rá is mondhattam az útikönyvek szövegét, hogy ezután abból tájékozódjunk. Az első felvételt az Isar-parti kempingben készítettem el. Gyanús is lettem egy belga turistának, aki érdeklődve kukucskált be a sátor mellett álló kocsiba, hogy vajon miket diktál valakinek ez a keleti márkájú, cirillbetűs márkafeliratú autóval érkezett alak azon a rádión, vagy mifélen.

Néhány órára bekukkantottunk Lichtensteinbe is, hogy lássuk:

Milyen is egy mini ország, amelynek léte bizonyíték arra, hogy kis országban is lehet boldogan élni, ha a kormánya érti a dolgát. Az érdekesség kedvéért benéztünk ahhoz a kiskereskedő, emigráns magyar arisztokratához is, akinek a hercegi palotával szemközt volt a boltja. Tessék-lássék, vettünk nála egy-egy doboz gyufát, hogy itthon eldicsekedjünk. - He-he-he. Nála vásároltunk. Arisztokrata szolgált ki minket. Mert, hogy akkor még azért is külföldre kellett utaznunk, hogy magyar arisztokratát lássunk.

Rendhagyó kereskedelmi élményünk volt abban a sanmarinói vendéglőben is ahol akár a bakancsot, vagy árucikket is az asztalhoz hozták a polcra, ha a vacsorázó vendég rámutatott, hogy megvenné. Annak külön örültünk, hogy a Napoleon konyakot csak előzetes kóstolás után voltak hajlandók eladni. Ha az egyik fajta nem tetszett, bontottak másik palackot. A pincér azzal dicsekedett, hogy mint vendég résztvett Pesten az MSZMP VIII. kongresszusán és jól megbarátkozott Kádár Jánossal. Megkért bennünket, hogy hazatérve adjuk át neki az ő szívélyes üdvözlését. Meg is ígértük neki, hogy ha majd Pesten, a Jászai Mari-tér környékén lesz dolgunk, beugrunk az öreghez átadni az üzenetet.

Ez még az előtt volt, hogy komppal átkeltünk a Bodense-n és meg sem álltunk a svájci Bill városáig. Ott lakott Lajos egyik sógora, Dodó, akit illet meglátogatnia, ha már ott járunk. No, meg egy kis Frank- kölcsönt is akart kérni tőle, hogy valami értékeset is hozhasson már haza, mert az otthon kapott valutával, bizony nem sokra mehettünk.

Billben, egy tóparti kempingben vertünk sátrat. Ennek előtte érdeklődtünk, hogy hol van a recepció és mutogattuk az útlevelünket, meg másféle dokumentumainkat, mire az ottaniak az élelmiszerboltba irányítottak bennünket. Ott még közömbösebb pillantásokat vetettek a papírjainkra és azt ajánlották, hogy verjük csak fel nyugodtan azt a sátrat. Érezzük jól magunkat. Ha pedig majd tovább akarunk menni, közöljük, hogy hány napig élveztük a cég vendégszeretetét.

Dodó, a sógor, másnap került elő és egy kis kávézóba invitált bennünket. Néhány ott élő magyar társaságában kávé, vagy teát ihattunk. A számlát ők fizették oly módon, hogy mindenki bedobott az asztal közepére egy-egy fém pénzdarabot. A társaság egyik tagja, egy magyar kisváros labraúgójaként került ebbe a városba. Elmesélte, hogy egykor itt mint a helyi csapat játékos, később az edzője, a közönség kedvence volt. Az ötvenes évei közepe táján aztán megkérdezték tőle, hogy mihez ért.

-Hát, csak a focihoz.

-Nade, ahhoz már idősnek tetszik lenni.

Ötvenöt éves korában tanulta meg a telefonszerelő szakmát. Tíz év után mehetett nyugdíjba.

Másnap a tó feletti dombon álló vendéglőbe vittek el bennünket. Mondták, hogy az olyan, mint a Balatonnál a Kisfaludy-ház. Azzal a különbséggel, hogy már a lejtő alján egyenruhás személyzet igazított útba bennünket. A kerthelyiség rusztikusan

ácsolt, hosszú asztalánál ismét középre gurultak a fémpénzek. Úgy látszik, -feltételeztük- hogy itt ez a szokás. Nem úgy mint otthon, hogy ki a legény a csárdában. Az egyenruhás fogadtatáshoz képest feltűnő egyszerűséggel az üvegből fogyaszthattuk el a sörünket és röpke negyed óra múltán befejezve a vendégeskedést, indultunk is vissza, lefelé a lejtőn.

-Hát, akkor Aranyapám! Holnap reggel ott a helyed nálunk a táborban-invitalta Dodót Lajos, mikor elkészöntek egymástól.

-Lecsó lesz a reggeli. Éva főzi. Jó hazai ízekkel.

-Hahó! -örvendezett Dodó és ígérte, hogy ott lesz, már csak a hazai különlegesség miatt is, amihez bizony, régen volt szerencséje.

Másnap reggel Éva felkészítette a lecsót. Én meg közben elővettem a maradék hazai kolbászt, mondván, hogy nekem az lesz a reggelim.

-Miért eszel kolbászt? Inkább szeljük bele a lecsóba.

-Ez nem lecsókolbász-mondtam.

-Attól még jó az abba.

-De én nem szeretem a lecsót.

-Nem szereted a lecsót?-szörnyedt el Éva, mint aki még soha nem hallott ilyet magyar embertől.

-Nem fogadja be a gyomrom -mondtam és nagyot haraptam a szárazkolbászba.

-Na jól van-adta meg magát bosszúsan. Ha te már úgyis reggelizel, közben vigyázz az ételre míg fő. Mi meg hárman elmegyünk zuhanyozni. Azzal begyűjtotta a kis gázrezsót, feltette a lecsót, én meg ott maradtam, mint lecsófelügyelő.

Egyszer pillantottam csak félre, mikor a következő pillanatban egy csattanást hallottam.

Hat év körüli kisfiú biciklizett a sátorzsinórnak. Ahogy odanéztem, szörnyű kép tárult elém. A rezsó is felbillent. A gyerek biciklistől a lecsóban fetrengett.

- Eredj anyukádhoz, te kis hülye!-mondtam szegénykémnek, mikor feltápászkodott, aztán a kislapátra söpörtem a maradékot, s vittem a szeméttárolóba. Útközben találkoztam a Dodóval együtt visszafele tartó társasággal.

-Mit hozol?-néztek rám rosszat sejtve.

-A lecsó! -mutogattam a lapátra.- Egy kisfiú belebiciklizett-magyarázkodtam.

-Bicikli neked a ló...Ezt tetted velünk? Mert nem szereted? -kiabált velem Éva is, Lajos is. Nem hittek nekem.

-Hozok még egy adag nyersanyagot a boltból-nézett bele a pénztárcánkba nehéz szívvel a feleségem.

Főztek aztán másik adagot. Lajos is kapott kölcsönt Dodótól, de nevetni az egész túra idején már csak egyszer neveltünk igazán, felszabadultan.

Horvátországon keresztül, végeláthatatlanul hosszúnak tűnő keskeny hegyoldali padkán kényszerültünk autózni. Alattunk szédítő mélység terült el, szétszórtan gyufásdoboznak látszó építményekkel. Az út mellett korlát sem volt. Mi lesz, ha lezuhanunk?-izgultunk titokban, de hangosan egyikünk sem merte elárulni a félelmét. Magunkban azt latolgattuk, hogy mi lesz, ha szembe jön egy másik jármű és nem férünk el mellette. Csak jutnánk már ennek az ördögfaragta útnak a végére! Lajos is szótlánul vezette a kocsit.

-Lajoska álljunk meg, mert hányni kell!- törte meg a csendet kétségbe esve Éva.

-Nem lehet. Válaszolta tompán Lajos és tovább hallgatott. Csak mikor már arról a veszedelmes szerpentinről leérve, biztonságos helyen állhattunk meg és kiszállt a volán mellől, akkor mondott ki magára mutatva egy rövid mondatot.

-Most én hányok.

Antonio Gregolin alkotása

CSÁKY KÁROLY

Harcmezőn

Állok
morajló tengerek
partján
két háború
közt.

Nincs fegyverszünet:
nekem
se ágyúm,
se bombám,
amott meg
csak a lőszer
fogyott el.

Várom a szélcsendet,
hogy körbe kerítsenek
az angyalok,
s megszólaljon
a kakas,
ha kettéhasad hajnalban
a fény és a
sötét.

Antonio Gregolin alkotása

SZÁJBELY ZSOLT

Ködlepel

A különös varázs-sziget úgy emelkedett föl a csöndes, hófehér habokból, mint egy vad látomástól megriadt ébredő az álmok aranyló, puha bársonya alól. Zord, büszke sziklái széthasították az eget, és a csillagok aranyló fénye, mint jótékony, áldott mákony, beborította a felnyíló szelencék csönd-fáslijába rejtett, megkövült sóhajokat.

A sötét vízben szomorú, magányos csontok lebegtek, és a kis hajó, amely távoli, egzotikus partokról sodródott errefelé az Idő hatalmas hullámain, lassan a zsákmányra leső parti szikláknak csapódott.

Sötét, meggyötört lelkek lebegtek a bánatosan ringatózó roncsok felett, a kígyó-hadként tekerződő, méregzöld hínár magához ragadta az elhaló lélegzeteket, s a szétroncsolt hajó deszka-fossziliái derengő emlékként sodródtak a Halál szent birodalma felé.

A sirályok vad víjjogása pallosként szabdalta szét a csendet, a hajó zászlaját átáztatta a feketéllő vér, amely gyermeki könny-folyamként csorgott elő a szertefoszló remény súlytalanul lebegő, alaktalan teteméből.

A parton egy eltévedt vándor kereste szétmálló emlékeit.

Egy percre megállt, s döbbenet nézett maga elé.

A hajóskapitány mozdulatlan, szellem-szín alakját lassan elnyelte az égből alászálló, sűrű ködlepel...

Antonio Gregolin alkotása

ÁCS BÓDOG

HULLÓCSILLAGOK

Mire a falevelek...

Jönnek, valahonnan a végtelenből, felizzanak a sötét augusztusi égen pár másodpercre... aztán eltűnnek végleg – nyomtalanul.

Éppen, mint az emberek! Megszületnek, élnek, tesznek – vesznek a lét pár csalóka másodpercében, s aztán – meghalnak. Emléküket őrzik még egy darabig a megkopott fényképek, s a temetők márvány síremlékei, a kopjafák, félredőlt keresztek, s horpadt sírok. S talán őrzik az utódok is, mert halottak napján még kimennek a temetőkbe, s mécses, gyertyát gyújtanak eltávozott szeretteik emlékére.

Ám a könyörtelen, részvétlen IDŐ nem áll meg, s parttalan medrében egyformán sodor el könnyet, örömet, gyászt, boldogságot, hajdan élt emberek emlékét... mindent – nyomtalanul!

Hullócsillagok... Csak jönnek valahonnan a végtelenből, hogy aztán eltűnjenek az augusztusi éjszakában... Akár az emberek...

Az Úr 1944.-es esztendejének nyarán, ahogy kelet felől egyre jobban közeledett az ágyúdörgés, vadabbnál vadabb hírek kezdtek szájról szájra terjedni a havasi esztenák népe között, a Keleti Kárpátokban, s még a városi, nadrágos népeket is megbolondították.

Veszedelmes mértékben elszaporodott vérengző farkasfalkákról, vérmedvékről, széttépett birkanyájokról, pásztorokról szóltak ezek a rémtörténetek, s hozzá augusztus elején rég nem látott tömegekben izzottak fel az éjszakai égen a hullócsillagok. Ráadásul az erdőket járó favágók, s a havasi legelők pásztorai mind gyakrabban találtak nagyobb termetű, a Keleti Kárpátok erdeiben azelőtt ismeretlen farkasokkal, s ezek már külső kinézetük miatt is ijesztőek voltak.

Aztán kevés idő múltán már szemtanú is akadt a pásztorok között, aki közről „látta” az ismeretlen fenevadakat:

- Bizony Isten Domnule... * kénköves tüzet fűjt... a szájából...

A vérmedvékről meg azt híresztelték, a puska sem öli meg őket... mancsaikkal elkapják a kilőtt golyót... s olyan nagyok, amekkorákat nem látott még anyaszülte!

A Hargitán élő legöregebb havasi pásztor már januárban döghalált, éhínséget, háborúságot jövendölt a világnak a nagy tömegekben érkező csonttollú madarak láttán, s a vérszomjas fenevadak megjelenését is a nemsokára békövetkező szörnyűségek előjeleként magyarázta.

A Kárpátok lábánál fekvő kisváros, Barót** nadrágos lakói már egyszerűbb magyarázatot találtak ki a ragadozók elszaporodására, mert szerintük az ukrán síkságokon meglóduló és gyorsan közeledő front elől menekültek nagy számban a Kárpátok még háborítatlan erdeibe. Arról nem is beszélve, a hatóságok a ragadozók irtására már régen nem tartottak hajtóvadászkat – lévén sok egyéb és bokros tennivalójuk! Viszont ezek a magyarázatok a havasi népeket egyáltalán nem nyugtatták meg!

Aztán, hogy a nyugtalanságot még tetézzék, a havasi oláh pásztorok környékén mind gyakrabban tűntek fel mindenféle barátságos öltözött idegenek, s tovább bolondították a hiszékeny havasi népeket a rövidesen békövetkező szörnyűségekkel. Leginkább azt beszélték mindenfelé, a sok hullócsillag semmi egyebet nem jelent, csak azt, lehull a magyarok csillaga hamarosan! Nemsokára vége lesz a magyar világnak, mert jönnek az oroszok, s ők úgyis visszaadják tündérszép Erdélyországot a románoknak!

S akkor aztán, jaj lesz a magyaroknak!

És a fenyegetőzések mögött felsejlett, s ijesztően nagyra nőtt Hora és Kloska... Avram Janku félelmetes árnyéka, Nagyenyed... Zalatna... Köpec... s az esztelen magyargyűlölettől vezérelt szörnyű mészárlások véres emléke.

A titokzatos rémhírterjesztőket megfogni szinte lehetetlen volt, mert a havasi erdők titkos ösvényein úgy jártak oda, s vissza, Románia s Magyarország között, akár az árnyék, nyomtalanul.

A városka fiatal szolgabírája*** csak fogta fejét a rémhírek hallatán, s nem győzte nyugtatni az embereket, bár a Kelet felől időnként hallatszó ágyúdörgés a rémhírterjesztőket látszott igazolni, s a fakókék augusztusi égen szaporodó kondenzcsíkok is a közeledő háború rémét festették fel Erdélyország egére.

Egy napon aztán már kézzelfogható valósággá vált a háború, akkor, amikor Brassót bombázta szinte porig az amerikai légierő négymotoros bombázóarmádiája.

A bombázást, s az égig érő füstöt, port, a szolgabíró is látta, s éppég Bölön határából, miközben valamelyik bombázókat kísérő vadász pont a mezőre ejtette volt le kiürült üzemanyag póttartályát.

A községi csordapásztor aztán meg is mutatta, hová esett a különös jószág:

- Bine, Domnule praetor...****

Egy darabig azért csak kerülgették bizalmatlanul, jó messziről a szivar alakú, alumíniumból készült tárgyat, mert hátha még - felrobban. Aztán a pásztor kutyája megoldotta a helyzetet, s miután alaposan körbeszagolgatta a tartályt, felemelte egyik hátsó lábát és gondosan „megjelölte” a magasból érkezett holmit.

Augusztus közepén, a határ túloldaláról, a román területen fekvő Ágostonfalváról érkezett üzenet a szolgabíró részére. Az ágostonfalvi jegyző találkozót kért magyar kollégájától, ami akkoriban nem volt szokatlan, mert a különféle hivatalos és polgári ügyek intézése megkívánta a szoros együttműködést a két ország hivatalnokai között.

A senki földjén, egy kis patakon átvezető hídon találkoztak.

A hídkorlátnak dőlve cigarettáztak, s nézegették a határt. Igaz, különösebb látnivaló nemigen akadt már a nyárvégi mezőn, csak annyi, hogy a magyar oldalon már bé is takarították volt az életet, s ahol nem, ott is szépen letakarva, s kalangyába rakva várt a gabona a behordásra.

Ám a román oldalon még elég sok helyen lábon állt a rozs, s az egyéb aratni valók.

Az ágostonfalvi jegyző elkeseredve mutatott a román oldal felé:

- Nézd Sándor... még lábon a gabona... s nem dolgozik senki... Csak ülnek a kocsmában, isszák a cujkát, s közben szidják a németeket, a háborút, Antonescut... s a magyarokat.

- Kipereg a szem... kárba vész a drága kinyérnek való... de nem érdekel senkit.

- Nap mint nap ez megy. S ha noszogatom őket a munkára, azt mondják:

- Minek dolgozzunk... nemsokára úgyis vége a háborúnak, s hazajönnek a katonák. A magyarokat meg elkergetjük... mehetnek Budapestre... s akkor megint mienk lesz egész Erdélyország!

- A pópák még uszítják is őket... s titokban azt mondogatják:

- Alszik az Isten!

Aztán megkérdezte magyar kollégáját:

- Te Sándor, nem hallottál valamit... a háború közeli végéről?

A szolgabíró tagadóan ingatta fejét, aztán azt mondta:

- Feljebbvalóimtól hivatalosan nem hallottam semmit, amit meg „nem hivatalosan” tudok... hát... azt Te is tudod!

- Egyébként, jó lenne kicsit megszigorítani a határ őrizetét a román oldalon is, mert a havason mindenféle mende - mondák terjednek... S valami barátcsuhás, kódorgó idegenek terjesztik őket.

Elgondolkozva gyűjtöttak rá, és csak nézték tanácstalanul a nagy magasságban északnyugat felé repülő bombázórajokat, s az általuk húzott kondenzcsíkok fenyegető szövevényét a fakókék nyárvégi égen.

Majd megszólalt az ágostonfalvi jegyző:

- Te, Sándor! Odaadom az órámat, javítsad meg légy szíves. Úgy tudom, Baróton van egy jó órás, nekem meg semmi kedvem most a porig bombázott Brassóba menni ilyesmiért. Aztán ha kész, csak üzenj! Hátha megtudunk addig is valamit. Kezet fogtak, s ment mindegyikük a dolgára.

Az augusztusi napok csak lépkedtek egymás nyomába szürkén, közönyösen.

A szolgabíró titokba az angol rádió híreit hallgatta, de abban sem mondtak semmit a háború közeli végéről, bár a Wermacht minden fronton védekezésre szorult.

Ám mondtak az orosz front helyzetéről!

Az oroszok mindenütt támadtak és elérték már a Keleti Kárpátok vonalát, sőt helyenként a szorosokat is.

A szolgabíró, a hírek hallatán összekészítettett feleségével egy „menekülő, készenléti” csomagot, amely pár értéket, gyógyszereket, ruhaneműt, élelmet tartalmazott. Még a bútorok sorsát is elrendezte az ismerősökkel, arra az esetre, ha mégis el kell menekülni egy időre a közeledő front elől.

Mert azzal már jó ideje teljesen tisztában volt, a németek elvesztették a háborút!

Aztán, amikor augusztus huszonharmadikán a románok felmondták a szövetségi hűséget, eszébe jutottak az ágostonfalvi jegyző szavai a háború közeli végéről, s kezdett igazat adni azoknak, akik nagyon sötét jövőt jövendöltek a székelyeknek, s az erdélyi magyarságnak.

Román részről szinte azonnal megkezdődtek a fegyveres támadások a magyar határvadászok ellen, dacára annak, hogy hivatalosan még nem is volt hadüzenet.

Többé nem aludt otthon. Minden éjszaka a községháza irodájában várta az elkerülhetetlent, a kiürítési parancsot!

Napközben hazament, tiszta ruhát vett, s feleségét, a fiatal tanítónőt nyugtatta, aki nem látta át teljesen a helyzetet és naiv biztonságérzetében úgy gondolta, semmi baj nem érheti őket.

Megnézte kétéves kicsi fiát, s körbenézett a szépen berendezett lakásban.

Tulajdonképpen – búcsúzott!

Tudta, nemsokára itt kell hagyni mindent, s el kell menni – végleg!

A román szomszéd még udvariasan köszönt nap mint nap ha találkoztak, ám a diplomatikus mosoly kísérelője, a sötét tekintet már semmi jót nem ígért.

Nem törődött vele.

Tette a dolgát, mert az volt bőven a kiürítés megszervezése okán, s közben feleségét igyekezett megnyugtatni egy nagyon is átlátszó magyarázattal:

- Ha pár napra ki kell üríteni a várost, az csak átmeneti állapotot jelent. Rövidesen jöhetünk vissza, mert a németek úgymint kiverik a ruszkat a szorosokon át. Mire a falevelek lehullanak, megint itthon leszünk! – idézte keserű akasztófahumorral Frigyes császár híres kijelentését.

Csak azt nem tette hozzá:

- Nagyajtán tizenegy magyar határvadász áll szemben több ezer román katonával, s nyugat felől semmi és senki nem védi a várost.

- Naponta érik fegyveres támadások a magyar határvadászokat és az oroszok már a szorosokban harcolnak

- A német hadsereg lélekszakadva vonul vissza Romániából és összefüggő arcvonala – már nincs!

- A magyar hadvezetés nem küldött erősítést és a határ menti folyócska hídját rozzant mannlicherekkel őrzik töltény nélkül az önkéntesek és a leventék.

- A határ román oldalán akkora túlerő áll támadásra készen, amekkorát feltartóztatni lehetetlen!

A fiatal tanítónő minderről semmit nem tudott!

A községháza kis irodájában félhomály, az asztalon egy lestrófoltt petróleumlámpa próbál meg füstölögve úrrá lenni az éjszakán. Az asztalon telefon, pohár víz, s a lámpa mellett karjaira hajtott fejjel fiatal férfi, a szolgabíró aludt mélyen, a holtra fáradt emberek nyugalmaival.

Az üveges ajtó előtt némán virrasztott az augusztus végi éjszaka. A verandán sejtelmesen suttogtak a vadszőlő levelei, a mélysötét égen a tejút selyme derengett halványan, s a szikrázó csillagok között néha egy – egy hullócsillag húzott fehér barázdát, s tűnt el nyomtalanul az éjszaka sötétjében.

A városka felett időnként légvédelmi fényszóró fehér fénykévéje kaszált végig és a távolban, Kelet felől halkán felmorajlott a közeledő front.

A mély csendbe élesen csörrent bele a telefon csengője. A szolgabíró ijedten ugrott fel, önkéntelen mozdulattal lökte arrébb a poharat, a víz kilottyant, s a férfi elmorzsolva egy szitkot fogai között, felkapta a telefont.

- Tessék – szólt bele rekedt hangon. Kis ideig hallgatózott, aztán:

- Alázatosan jelentkezem főszolgabíró úr, parancsolj.

- Hallottad? A magyar kormány hivatalosan is hadi állapotnak tekinti a román támadásokat – mordult meg a főszolgabíró hangja a telefon membránján.

- Ez háború! Tedd a dolgodat az előzetes terveknek megfelelően! Sok szerencsét! Végeztem!

- Megértettem! – válaszolt a szolgabíró, és fáradt mozdulattal lerakta a kagylót.

- Hát megtörtént! – dörömbölt fejében a gondolat. Egy hete várta, hogy bekövetkezzen, de most valamiért mégis mázsás kalapácsként zuhant tudatára a hír. Önkéntelenül pillantott rá a naptárra:

- Augusztus harmincadika – mormolta félhangosan. Bekapcsolta a rádiót, aztán kiszólt a másik irodahelyiségbe:

- Margitka, kérem, jöjjön!

A gépirónó kialvatlan arccal belépett, s közben a rádióban már arról beszélt a bemondó, románul, mert Bukarestre volt állítva, Románia nem ismeri el a második bécsi döntést!

Nem kellett fordítani, a gépirónó is perfekt beszélt a nyelvet.

- És... most mi lesz? – kérdezte ijedten

- Háború Margitka! Nyakunkon a háború! A román támadás bármikor megindulhat a város ellen, fel kell készülni a kiürítésre.

- Pista, Zsiga bácsi – szólt ki az előszobába.

A két altiszt egyszerre lépett az irodába:

- Parancs, szolgabíró úr.

- Induljanak, keressék meg a kijelölt fuvarosokat, hogy legyen idejük felkészülni az útra...

Itt a lista. Ha végeztek, visszajönnék, megvárják a szekereket, felpakolják a lepecsételt ládákat. Na, induljanak, nekem még dolgom van.

Ismét felvette a telefont, s beleszólt:

- Kisasszony, a lakásomat kérem!

Kisvártatva felesége szólt bele a kagylóba:

- Tessék.

- Készülj Ilonka, Lelkem... szedd össze a holmit, ahogy megbeszéltük... készítsd fel a gyermeket... s aztán, ha megjön a kiürítési parancs, elindulunk.

A vonal másik végén ijedt csend, majd halkán megszólalt az asszony:

- De... hogyan... miért... és mikor jövünk vissza?

- Otthon majd elmondom, hogyan tovább, most... dolgom van. - és letette a telefont.

Künn már világosodott, s a nyitott ajtón át a friss hajnali levegő lassan kinyomta a petróleumfüstöt az irodából.

Az altisztek még mindig ott tipródtak az előszobában, aztán az idősebbik – Zsiga bácsi – megszólította a szolgabírót:

- Engedjen meg szolgabíró úr... instálom... Hagy mondok valamit...

A szolgabíró türelmetlenül nézett rájuk:

- Még mindig itt vannak? Menjenek már...

Ám az öreg csak folytatta rendületlenül:

- Az elébb megegyeztünk az Estánnal... csak úgy a magunk esze szerént. Ha mégis lenne kiürítés, akkor se menjenek sehová szolgabíró uram! Mink felvisszük a küs családot a havasba... oszt úgy elrekkentjük magikat egy titkos helyre... még az Öreg Isten se talál reá senkire se. Osztán, ha véget érnek a háborús üdők, esméig előjöhethetnek... bátran. Ebben a városban... s a környékin, nincsen haragosa a bíró úrnak... se a családjának.

A szolgabíró közbevágott:

- Értse meg Zsiga bácsi! Én felesküdtök állami tisztviselő vagyok. S a parancsot nekem teljesíteni kell! Na, induljanak!

Aztán a gépirónóhoz fordult:

- Margitka, kérem maga is menjen szépen haza! Itt nincs már mit tenni! Isten megáldja!

A két altiszt és a gépirónó szótlanul fordultak ki az ajtón.

Egyedül maradt a sivár irodában. Végtelen fáradtságot érzett, ahogy lassan körülnézett és az elmúlt két esztendő emlékei jutottak eszébe.

A nehéz kezdet, a sok gyanakvás... aztán a siker, ahogy megnyerte az emberek bizalmát, s rövid idő alatt rendet tett a járásban és környékén.

Felettesei csak dicsérték, s szép előmenetelt jósoltak a keménykezű, de igazságos bírónak.

És most mégis itt kell hagyni mindent!

A karriert, a megteremtett létbiztonságot, a békés, boldog családi életet... mindent!

- Most aztán... végleg lehullott a magyarok csillaga... Erdélyország egéről! – mondta ki félhangosan.

De hát... nem hullócsillagok vagyunk... mi magunk is? – folytatta a gondolatot – jövünk valahonnan a végtelenből... felizzunk, világítunk a lét pár másodpercéig... aztán eltűnünk nyomtalanul... valahol a végtelenben.

Odalépett a pislogó petróleumlámpához, elfújta, keveset matatott az íróasztalon, s pár apróságot kiszedett a fiókból. Még egyszer körülnézett, aztán nagyot sóhajtván kilépett a vadszőlővel befuttatott verandára és csendesen behúzta maga mögött az ajtót.

1944. szeptember másodikán a korareggeli órákban a Barótról Oklánd felé vezető úton visszavonuló, vegyes, német – magyar katonai járműoszlop araszolgatott mérsékelt sebességgel. A járművek közé beékelődve ott poroszkált egy kétlovas szekér is.****

Rajta pokróccal letakart szénán egy fiatalasszony ült, ölében kisgyermekkel, mellette fiatal leány, a saroglyában néhány lepecsételt láda, csomagok.

A szekér löcsébe fogózkodva pedig fiatal férfi húzatta magát kerékpárján ülve.

A járműoszlop körül vastagon felhőzött a por, amitől az út menti fák, bokrok levelei szürkére fakultak és a felkelő nap sugaraival fantasztikus alakzatokat rajzolt a járművekről a gomolygó por fátyolán át az út szélére, árokpartra.

A férfi az utolsó baróti magyar királyi szolgabíró, s a szekéren a menekülő család!

A háború elérte a székelyföldet.

Hátuk mögött Barót, a kisváros az elveszített otthonnal. Felette gomolygó füst, amelyből időnként kibukkantak a városkát támadó román és orosz vadászgépek, s a fedélzeti fegyverek baljós kattogása összekeveredett a várost védők légvédelmi géppágyúinak sorozataival.

A fiatal férfi kővé dermedt arccal nézett maga elé az égig érő porban, de egyszer sem fordult hátra!

Ám tudta, oda, már soha többé nem tér vissza! És poros arcára világos csíkokat rajzoltak a lepergő könnyek...*****

Hatvanhatszor hullottak már le a falevelek azóta, hogy az utolsó magyar királyi szolgabíró családjával elindult a Keleti Kárpátok tövéből egy Barót nevű kisvárosból, a háború pusztító tűzvihara elől...

Hatvanhat éve... Ám az Idő végtelen országútján minden esztendőben rendre megjön a nyár, s vele az augusztus... s az éjszakai égen újra felfénylik a Hadak Útja halvány selyemszalagja, felszikráznak a hullócsillagok, melyek csak szántják fényes – fehér barázdáikat a sötét égen...

De a nagy időket megélt havasi pásztorok, székelyek, románok, magyarok, azóta is azt találgatják a Kárpátok rengetegeiben, s a havasi esztenákon a sok – sok hullócsillag láttán, vajon... milyen világ következik?

S lesz – e végre béke, s egyetértés székely, magyar, s román között tündérszép Erdélyországban?

A 2010 esztendő Szent György hava hetedik napján

* Fiatalúr (román)

** Ez a szülővárosom

*** Édesapám, aki a kisváros szolgabírája volt abban az időben

**** Tessék bíró úr (román)

***** A menekülés első kilométerei - és ez a menekülés tartott egészen Sukoróig, ahol utolért a front minket

***** Édesapám soha többé nem járt Baróton, pedig voltunk Erdélyben látogatóban párszor.

Antonio Gregolin alkotása

SZÁVAI ATTILA

Ezüstműszerfal, aranygázpedál, gyémántkormány

Szevasz, rég láttalak. Még az iskolában, hogy is hívták a lányod, Zsuzsi, hogyne, emlékszem, filozófiát tanítottam neki. De kiugrottam, aztán beálltam buszsofőrnek. Látod. Kell a váltás, ha már unsz valamit. Jó a cipőd, hol vetted? Kaptad, az se rossz. Egyből jó méretet hoztak? Nekem egyszer akartak venni az asszonyék, de kicsi lett. Mindegy. Na. Nincs már ülőhely a buszon, ne is menj hátra, ez mindig tele van, ez a 12.35-ös kör. Maradj itt, beszélgetünk egy kicsit. Rég láttalak. Jó az a cipő? Sarkad? Nem szedi le?

Elvileg nem állhatnál ott az ajtóban, de leszárom. A szabályzat szerint zavarsz a kilátásban. Meg beszélgetni se lehet a vezetővel. És ha az magában beszél? Azt lehet? Vagy azt se. Rádióshírek. Azokkal mi van? Olyan, mint ha beszélne hozzám valaki. Hajóvonták találkozása, a Duna Mohácsnál százkilencvennyolc. Ezek a hírek, nem a kereskedelmi tévék. Na, figyelj, ha jönnek a revizorok, majd azt mondjuk, vagyis hát majd te, pajtás, hogy rosszul vagy. Az utakra fogjuk, tele vannak kátyúkkal, a nagy zötyögésben visszajött a reggelire evett francia piritós. Vagy amit ettél. Hogy nem ettél... Hát akkor, hogy kihányod az éhséged, mittudomén, majd mondasz valamit. Ilyenek maradtak meg a filozófiás múltamból, hogy kihányni az éhséget. Mindegy. Ez bőven elég. Szóval azt mondod majd, ha jönnek a revik, hogy ezért állsz ott csőre töltve, készenlétben, hogy ha jön, aminek jönnie kell, hát hadd lobogjon a hajunk. Te, azért ez a buszozás nagy dolog. Vezetni egy ekkora dögöt. Hogy miért változtattam az életemen, mikor filozófiatanárként egy biztosabb egzisztencia volt mögöttem? Elmondom. Meddig is kértél jegyet, amire azt mondtam, hogy hagyjad, majd, ha jönnek a revizorok? Aha, az kábé húsz perc. Fél lábbal is. Fél seggel. Úgy is kényelmes a cipőd, ha fél lábra állsz? Örülök.

Mondanám, hogy ülj le, van ott az a lehajtható anyósülés, amiről az idegenvezető szokta mutogatni a mindig mosolygó kínai turistáknak a Hortobágyot, de túl sokszor kellene felállnod. Ez egy ilyen járat, a végállomásig négy helyen állunk meg. Nem tudom, én utálok felugrálni, ha jönnek a felszállók. Vannak egészen furcsa pofák, majd mesélek, mostmár indulni kell, vigyázz, csukom az ajtót. Kicsit meghúzhatnád befelé, elég rosszul csukódik. Kínában nem érdekli a konstruktőröket, hogy nem csukódik, hogy nem passzentos. Viszont elektronikában nagyon ott vannak. Ezt a buszt is telerakták elektronikával, villog, csipog minden, mint valami műhold. Tiszta egy Lajka kutyának érzem magam. Én is itt fogok megfőni, élve. Napok óta ígéretik a műhelyben, hogy megjavítják a klímát, de túlságosan le vannak terhelve. Azt mondta a szaki, hogy legyen fék, az a lényeg. Na, húzzunk innen. A sebváltó viszont elég jól jár, ehe. Van az a ventilátor ott a szélvédőre ragasztva, ott a háromszög alakú focicsapatos zászló és a rózsafüzér alatt, na, azt irányítsd magadra, ha nem akarsz megsülni. Nem, nem én raktam ki ezeket, de érdekes, hogy így kilógtatják, amikben hisznek. Én csak magamban hiszek, akkor kössem fel magam? Jó, csak hülyéskedek. Én nem nagyon bírom az ilyen jelképeket, szimbólumokat, hogy így feltűnősködnek, így egy kissé magamutogatás szerintem. Mindegy, ők tudják. Földúton is próbáltad már a cipőd?

Minden felszállás egy szociológiai tanulmány. Vannak a fix arcok és van mindig pár idegen pofa. Rokonok, turisták, mittudomén. Kágébések idős kofafasziknak öltözve. Meggyőződéseim, hogy a régi, bevált cégeket nem szüntették meg, de hagyjuk.

Vigyázz csak, itt az első megálló. Vannak ilyen rövid körök is, nem is értem. Felrakom hármasba és már fékezhetek is. Utána meg csak a faluvégen van megálló. Életemben nem járt erre, aki a busz megálló helyét tervezte. De az egyik típuson pont szemmagasságban van az az ablakokat megosztó öt centis fémcsík, amitől pont nem látsz a tájból semmit, hogy verjem a mérnök agyába.

A menetrendről nem is mondok semmit. Illetve annyit csak, hogy izé, vigyázz csak, kicsit dőlj hátra, mert nem látok tőled, bocs, de tényleg szar ez a körforgalom, itt kicsit pankrációzni kell, hogy elsőbbséget adjanak. Ehe. Ha előbb is vannak bent, de látják, hogy jössz a 20 tonnással és határozott arcot vágsz hozzá, inkább megállnak. Na, azért, pajtikám. Teszik a vagányt, de belül mind gyáva, nyúl paprikajancsik. Szóval, tartani kell a menetrendet. Te, nekünk ez a biblia. A táblázat. Korábban a suliban, filótanárként, ha jött volna valaki, hogy három év múlva az egyik legfontosabb, legtöbbet szem előtt tartott adatom az lesz, hogy 12.35, rögtön zárthelyit írtam volna vele a klasszikus, modális és intenzionális logikából. Hulljon a férgese.

Tizenkét óra harmincöt perc. Indulás ebből a faluból. Nem szép hely, de kellemes. Sok szép emlék, ha rosszak is. Jelképes ez a busz. Én is kicsivel túl az élet delén, ekkor indultam el. Ugrottam ki. Elég volt a sok elméletből, kellett valami biztos, fix, amit meg lehet ragadni, de mégse kapanyél. Így jött a kormány. Volán. Családod hogy van amúgy, bocs, hogy csak így beszélek, mint a vízfolyás. Amíg átgondolod, a családod, hogy hogy vannak, addig itt van a második megálló.

Szeretem a busz szisszenését, miután megálltunk, hallgasd csak. Szzz, hehe, jó volt nem? Na. Figyeld, előre megmondom, két diák, egy felnőtt, három nyugdíjast fognak kérni. Régi arcok. Az egy felnőtt jegy, az a bíróságra fog menni, válás, harmadik tárgyalás, tudok mindent, elég hangosan beszél az ügyvédjével. Végigordítja mindig az utat. A három nyugdíjas teljesen ártalmatlan, sima magyar kisnyugdíjas, csendben leül, nézi a tájat, amit már vagy 60 éve néz a buszból. Morzsolgatja a szatyorfület. Biztos mindig találnak valami újat a tájon, ki tudja. Vagy csak megszokásból. Olyanok, mint akik belülről hallgatják a rádiót, a magukban szóló délelőtti krónikát. Rózsiterikék. Böskemarisok.

Nevet adtam a gépnek, hát a busznak, érted. Ezáltal kapott egy kis lelket is. Személyiséget. Mert minden ember olyan, mint a neve. Hogy melyik fakad melyikből, melyik lesz előbb, abba ne menjünk bele, mert ahhoz a Kaposvár - Szeged vonal is kevés lenne. A Makó – Jeruzsálem. Erzsé lett. Nem is lehetett más. Nem csak, mert hidegfrontkor nehezebben indul. Tiszta Erzsé. Ahogy visszahúz a szervó, ahogy kacsintgat az indexbúra balkanyarkor, alkonyati viszonyok közt, a kipufogó langymelege egy ködös vasárnap délelőttjén, tagadhatatlan Erzséség van ezekben.

Mit kérdeztél? Nem értem pontosan, csipog itt valami a műszerfalon. Á, mindegy, a műszakiak azt mondták, hogy nem minden csipogás jelent nagy bajt. Ezek szerint a kínaiak eléggé félénkek, ennyi csipogót betettek az elektronikába. Lehet, hogy csak nyitva maradt a hátsó ajtó. Én egy mindenre nyitott sofőr vagyok, ha rossz poén is ez. De mit is kérdeztél, ja, hogy hogy vagyunk az asszonnyal. Nem panaszkodom, de ne haragudj, a szexuális életünket nem fogom elmesélni, aha, hogy ezt nem is kérdezted. Nézd, komám, minden mögött a szex van. Erről szól a világ. Aztán van, ahol megy, van, ahol nem megy. Van ahol jelent valami konkrétat, szagolható és van, ahol nem. Azt mondd, hogy testnedvek cseréje. Testnedvek cseréje, aha, csipa és fülzsír, kenni a másik kardigánjára, ne is menjünk tovább, fikát kenni a szvetterre, és közösen nézni, ahogy szépen megköt, keményszik, ahogy meghúz, karcólásra. De szerintem te nem erre gondoltál konkrétan. Cipődet bokszoltad már?

Hogy jobban érzem-e magam az új környezetbe? Nemá' pajtás. Hogy a fenébe ne. Nézd, nekem már az is jó, hogy nem ül velem szemben egy rakás szempár. És néznek. Ebből is elegendő lett a katedrán. Ebben a munkakörben az ülő szempárok mögöttem vannak. Én meg háttal nekik. Ez volt az egyik fő ok. A fizetés kicsit kevesebb, de nincsenek nagy igényeim. És, ami a lényeg, hogy itt nincs stressz. Nem kell felkészülni a következő órára. Csak reggel bepöccinted a masinát, beállítod a rádiót, ajtó becsuk, avanti. És lehet beszélgetni az olyan utasokkal, mint például te is vagy. Jó társaság. Van, aki már az első percben közbeszól, vitatkozik, affekta, reflektá, azanyja.

Mondjuk a revizorok, tudod, az ellenőrök azért fel tudnak húzni. Mész a busszal, rádió, napmeleg, csapja az arcod a ventilátor, és egyszer csak ott vannak a buszmegállóban. És mind úgy néz ki. Ezeket tenyésztik szerintem. Ha az uszodában találkozna velem, akkor is megmondanád, hogy ellenőr. Ott van a tekintetben a kulcsmondata, élete axiómája, a vezérgondolat: jegyeket, bérleteket. A virslit is ezzel a tekintettel kéri. De nem szabad bántani senkit. Van emberszeretet is a világon. Rajtam meg talán az látszik meg, hogy filozófia. Ami, ugye már csak hobbi. Lefekvés előtti állapot, időtöltés. Ma már Kant leginkább csak ugródeszka az álmok mezejére. Beleolvasok és huss, ezüstműszerfal, aranygázpedál, gyémántkormány.

Vigyázz, ne hagyj túl hosszú cipőfűzőt, hamar megvan a baleseti sebész, ha bekap a mozgólépcső. Csak mondom. Ha cipőt bokszolsz, megmosod a cipőfűzőt is? Csak kérdezem, mert ha nem, márpedig a legtöbb Lacigizi, nem szokta, az gáz. Ez olyan, mintha fürdéskor csak a hónaljat, köldököt, fülmögét, fél tucat lábujjközt és csak másfél méter lábszárat mosnál le. A többi meg? Azzal mi lesz? Öntisztulás? Nem húzom fel magam. Nem ér annyit. De ha már itt tartunk, te, nekem a vezetés az egy kész terápia, ahogy nézed a békésen közeledő tájat, mindig minden közeledik. Csak gyűlik, gyűlik a látvány, és ha már teljesen betelsz, hát belenézel a visszapillantóban, ahogy ott folyik ki, ahogy ürül, ahogy távolodik. Hat tükörből nézem a távolodást, plusz a kocsni alá szerelt hátsó videokamera, ahogy a távolodást közvetíti. Az ürülést.

Nem mondom, nekem is vannak gyenge pillanataim, Szokratésznek is voltak. Emberek vagyunk, nem? Na. Te, nem hiszed el, mit találtam ki. Felvenni videóra a hazafelé utat, azt vetítik otthon, ha ideges vagyok. Mielőtt élesen is elkezdtem volna a munkát, zabáltatni az Erzsével a felezővonalakat, meg a havi átlag két kóbor kutyát, eljártam utasnak. Érted, szokni a környezetet, megismerni. A filozófia lényege is ez, megismerni valamit. Tiszta aggyal, tiszta lélekkel. Kant szerint, ahhoz, hogy az ember jó legyen, nem szükséges Isten. Az erkölcsöt, ha a legmagasabb szinten magadévá teszed, érted, ha minden sejtjed áthatja, elvezethet a valláshoz. Ennyi. Kész. Passz. Az a lényeg, hogy jónak kell lenni, jóságra kell törekedni, móka

és kacagás. Ha esetleg történik valami baj, azon is csak nevetni kell. Az élet szép, ha szar is néha, részleteiben.

Na. Tehát azért buszoztam az éles munka előtt. Megismerni mások, más sofőrök vezetési szokásait. Mert, ahogy a fakanál fején a szakácsét, egy hentesi bárdélnél a hentesét, ahogy egy marketingmenedzser cipőbokszolási fényességénél a menedzserét, úgy egy buszsofőr kanyarbevételein, kuplungozási szokásain észlelhetjük a buszsofőr lelki világát. Ami a jóemberben van. Naná, mit gondoltál, minden kormánymozdulat, vagy, ahogy bedobja az aprópénzt a kasszába, minden tükrözi, hogy mi van benne, a manusban. Mik játszódna le. Múltkor magamat figyeltem. Mire lehet következtetni. Ha jön egy ugyanilyen, mint én. Jó, kiugrott filozófiatanárból nem sok megy el buszozni, de ha mégis, mert ha egyszer megtörtént, ugye én, akkor mással is megeshet, ne is ragozzam.

Itt kapunk egészen jó munkaruhát is, ezt nézd. Cégest. Próbáltam a szakszervezetnél lobbizni, hogy legyen céges egyenparfüm is, de nem ment bele. Azt kérdezte, viccelek-e. De, végülis ez se semmi, ezzel is meg kell elégedni. Ne legyünk mohók. Én meg alapvetően szeretek öltözködni, nyakkendőt kötni az előszobatükörben, füttyörészve, mint akiben cigánykereket hány a jókedv. Elgondolni a kanyarokat, amik jönnek majd aznap.

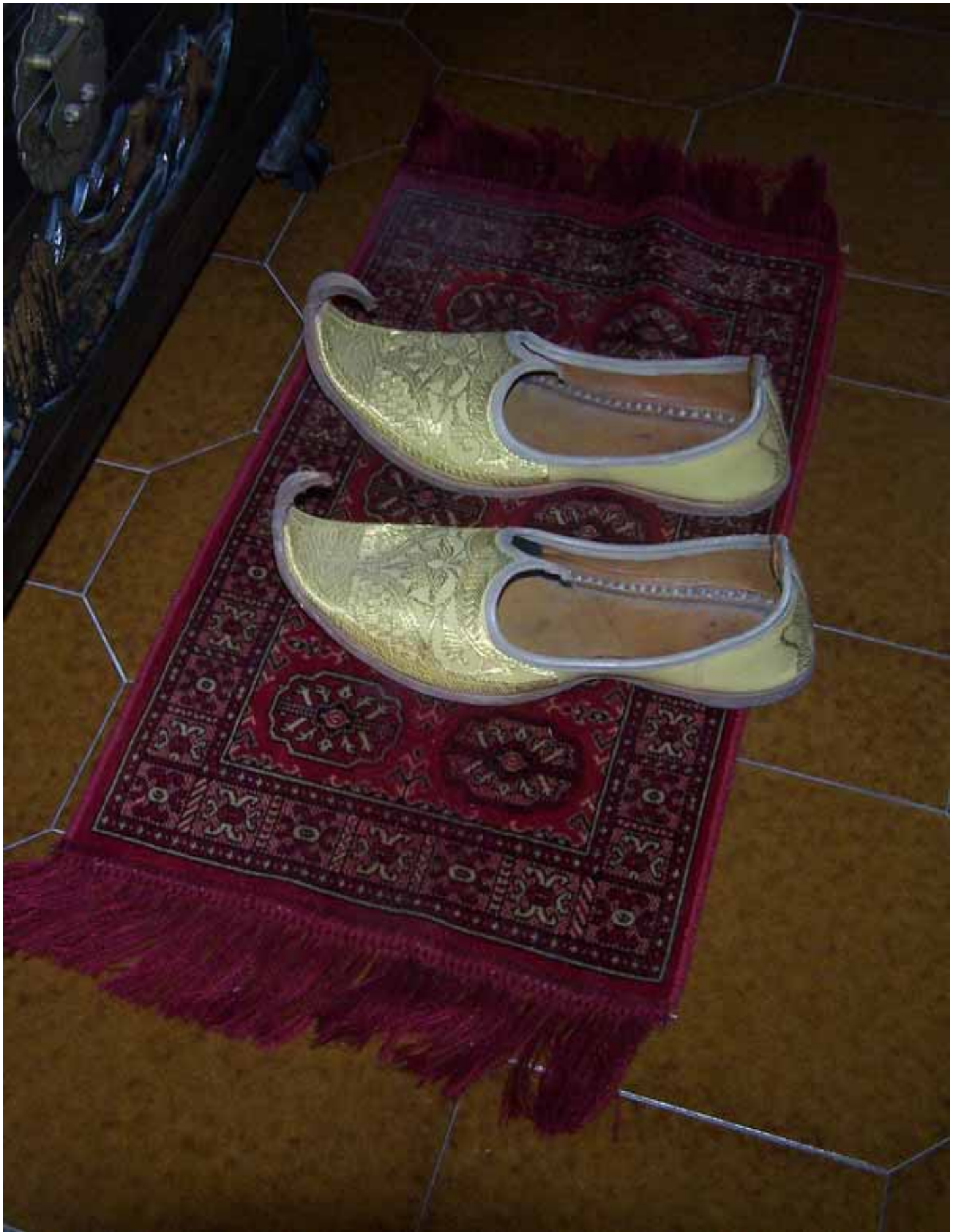
Harmadik megálló, ezt figyeld. Itt egy öreg krapek szokott felszállni, mindig csak egyedül, egy kopott csíkos nejlonszatyóval. De van még valami érdekes ebben a megállóban. Mindjárt meglátod. Oda nézz. Ahogy már hónapok óta, most is ott ül az a kutya. Állítólag három hónapja kirakta a gazdája, hogy megszabaduljon tőle. Mégse vizeshordó, vagy altatás, lapát. Ipari áram. Hátha felveszi valaki. Csórikám. Persze nem kell senkinek. A hülye kutya meg várja a gazdáját. Szoktam neki kidobni kaját, csirkepaprikásból a csontokat, meg ilyesmiket, érezze, hogy van törődés is a világon, nem csak árokpart. Ha nincs is utasforgalom a megállóban, akkor is megállok, kiszisszentem az ajtót, kaja ki, aztán spuri tovább. A tegnapi revizor szerint már nem a gazdáját várja, hanem a csirkecsontot. Azért gubbaszt ott délután egykor minden nap. Tubusos bokszt használsz a cipőre, vagy tégelyest?

Na, de a lényeg, hogy a kutya mindig ugyanabban az időpontban jön ki. Ha változtatták a menetrendet, akkor is időre jött. Mintha a kutya is tudott volna a változásról. Na, most szépen megállunk. Jól van Blöki, ki van itt, hahó? Most nézd meg, nem édes? Te, húzd csak be kicsit magad, nehogy rád fröccsenjen a saft. Blöki!! Hopp! Hehe. Hogy ropogtatja mi? Na, jól van, menetrend is van a világon, nem csak állatszeretet, van ott a szélvédőnél papír kéztörölő, tépj csak le egy csíkot. Mindig olyan lesz az ujjam. Nem akarom a szaftot rákenni a sebváltóra. Zacsokostul mégsem dobhatom ki. Viszont az ülésből mégsem állhatok fel, hát csak így megfogom két ujjal, kicsit az ajtó felé mozdulok derékból és huss, repül a finom combcsont. Úgy kellett megtanulni ezeket a mozdulatokat, kezdetben mindig nekidobtam az ajtóüvegnek, úgy kellett felszedetni valamelyik közelebbi utassal, de aztán belejöttem, mint kutya a kutyaságba.

Azért megyek mindig egy kicsit gyorsabban a kelleténél, hogy legyen idő a kutyára. A negyedik megállónál lesz pár percünk, meg kell várni a csatlakozást. Aztán indulás vissza. Nem is baj, be kell ugorjak majd a kocsmába egy pisire, plusz egy hosszúkávéra. De van, hogy dobok egy százast a gépbe is, hátha szerencsém lesz, vagy a véletlennek köszönhetően nyerek egy kis pénzt. Addig még, nézzük csak, nézd, szép kis óra ugye, az iskolától kaptam búcsúzóul, szóval még hét perc. És ott vagyunk. De ha már véletlen, khm, tudtad, hogy véletlenek nincsenek? Kiugrott filozófiatanárként biztos állíthatom, voltak idők, mikor a kérdés „igen” válaszára és a „nem” válaszára is külön tudományok épültek, filozófiai tételek. Nem megyek bele, de elhiheted. Schopenhauer neve mond valamit? Na, a fickó nem kevesebbet állított, hogy a véletlen az olyan, hogy tehát minden véletlen a világmindenség előre elrendezettségéről árulkodik. Mindegy. Nézd azt a nőt ott az út mellett. Kelet-ukrán prostituált. Szépen el van rendezve mi? Van egy lánya, arra keresi a pénzt, máshoz nem ért, azt mondja. Van, mikor beviszem a városba, akkor szokott beszélni magáról, meg, hogy mit vesz a boltban. Oroszul, mert én még masszívan tanultam oroszul.

Gyakran kikötődik a cipőfűződ? Megkérdezhetném ezt oroszul is, de mit vágjak fel. Neked is csak azért mondom el, hogy miből, mi lettem, azért tudod, mert ismertél az iskolából. Az utasok, nézd meg őket, csak egy szürke sofőrnek tartanak, mint a többit, addig beszélnek hozzám, amíg kéri a jegyet. Nagy ritkán esetleg elköszönnek, mikor itt elöl szállnak le. A legtöbbje köszönni se köszön. Semmi szeretet. Emberbarátság. Nyitott lélek, rányitni a felebarát feleségére. Jó, csak mondom. Példáulnak.

Na, az ott a végállomás, mindig bemondom ilyenkor, hogy végállomás, bele a mikrofonba, hátha alszik valamelyik. Vagy csak túl jól érzi magát. Vannak ilyenek, hogy vége az útnak, de nem akar leszállni. Annyira szeret utazni. Hogy nincs már tovább, kész. De nem, ő szeretne még egy kicsit tovább, retteg attól, hogy vége lehet. Hogy lefő a kávé. Retteget volna akkor, mikor minden nap részeg volt, nem? Csak mondom. Elitta a vérnyomását, meg a többit. Az meg nem elég, hogy üzemorvos előtt két órával beveszünk egy fokhagymakapszulát, hogy ne csapongjon annyira az ékágé. Ez kell ezeknek. Meg az asszertorikus ítéletkategóriák és a logikai négyszög. Mindegy, szevasz. Te is kifelé csámpázod a cipőidet? Semmi, csak kérdeztem.

Antonio Gregolin gyűjteményéből

KŐ-SZABÓ IMRE

Októberi kerékpártúra

Hetvenöt évesen, ha visszatekint az ember arra a bizonyos 1956-ra, sok minden jut az eszébe. Húsz éves lettem abban az évben, szeptemberben érettségiztem Baján, a III. Béla gimnáziumban. Azért szeptemberben és nem júniusban, mert orosz nyelvből elhúztak. Nem ment a nyelvtanulás, nyolc egyest regisztráltak az osztálynaplóban. Bacsár tanár úr szeptemberben – a pótvizsgán – szó nélkül átengedett. Bacsár tanár úrral később, úgy huszonöt évvel, egy osztálytalálkozón futottam össze. Jó fejnek tartottam már akkor, igazságos és egyben elnéző is volt. Úgy látszik, ő már akkor tudta, hogy az orosz nimbusznak még 1956 októbere előtt, befellegzett. Érettségizni azért húszévesen, mert az általános iskolát októberi születésem miatt évvesztésen kezdtem Orosházán. Másodikos voltam, amikor a háború miatt az iskolában a rádió már reggel azt harsogta: - „Légiriadó, Baja – Bácska berepülés!” Hazaküldtek bennünket. Emlékszem – nagyon féltem – nyolcévesen, ha kitekinttem az égre, repülők százai borították el az eget, a gépek moraja idegekre menően, folyamatosan morgott, harsogott. Aztán évvégén a bizonyítványba az került beírásra: - „A sok hiányzás miatt nem osztályozható. Évismétlő!” Így összesen két évemnek lóttek, vagy inkább ennyivel öregebbnek tudhattam magam.

Aztán ebben az évben sorkatona-köteles is lettem. Várt rám vagy huszonhét, vagy huszonnégy hónap szolgálat. Attól függően, hová, milyen alakulathoz soroznak majd be. Szeptemberben Bácsalmáson – apám vasutas volt, itt laktunk – meg is volt a sorozás. Páncélos katonai szolgálat várt rám, a kitűzött időpont szerint – november közepétől.

A politikai eseményeket családi szinten mindig megbeszéltük. Apán és három évvel fiatalabb öcsém érdeklődése nagy volt, mindenféle változás iránt. Mivel a lakott településtől eléggé messze volt a lakásunk – MÁV pályamesteri szolgálati lakás – Bácsalmáson a nagyállomásnál, így bátrabban hallgattuk a Szabad Európa Rádió adásait, még nappal is.

Mivel a pótérettségi miatt iskolai elfoglaltságom szeptemberig elhúzódott, apám úgy döntött, már ne is keressek munkahelyet magamnak, novemberben úgy is bevonulok katonának. Ez a pár hónap, vagy hét, legyen a pihenésé. Ekkor határoztam el, hogy Bácsalmásról indulva, Szeged, Orosháza érintésével – meglévő 28-as Csepel férfi kerékpárunkkal – ellátogatok Magyarbánhegyesre, ahol előzőleg, az ötvenes évek elején négy évig laktunk. Ez oda-vissza 360 km-es túrának ígérkezett. Nem egy Tur de Franc-i etap, de kezdetnek nem volt elhanyagolandó.

Nem pattantam a kerékpárra csak úgy azonnal, ott Bácsalmáson naponta több kilométert kerekeztem, amikor indulásra szántam el magam. A közhangulat, a rádióból ismert hírek alapján feszült volt. Apám le is akart beszélni erről az útról, de én hajthatatlan voltam. Összepakoltam a legszükségesebb holmikát, és október 15-én reggel 7 órakor elindultam. Bácsalmás-Csíkieria-Ásotthalom-Szeged útvonalon Szegedig. Hét és fél óras út után meg is érkeztem rokonaimhoz. Egy napot pihentem, aztán Orosházára kerekeztem. Az utat élveztem, nem volt nagy forgalom, néhány autó, lovas kocsik poroszkáltak az úton. Kellemes, napsütötte, őszi idő volt. Orosházán időztem, szintén rokonoknál. Eltekertem pár nap után Magyarbánhegyesre, majd az osztálytársakkal való találkozás után vissza, Orosházára. Ekkor már október 22 volt. Emlékszem, rokonaim féltettek, nem is tudták mi lenne a jobb: ha mennék, vagy maradnék. Úgy döntöttem, indulok. Október 23-án reggel már korán úton voltam Szeged felé. Dél körül értem oda.

Ebédeltem. Keresztapám, aki katonatiszt volt, azt mondta, ne menjek sehová, mert Szeged városában nagyon feszült a hangulat. Mivel nagy moziba járó voltam, úgy döntöttem, hogy a délutáni, 3-5-ig szóló előadásra mégis elmegyek. Úgy is volt. Öt órakor mikor kijöttem a moziból, a Klauzál téren óriási tömeg fogadott nemzetiszínű zászlókkal, és azt kiabálták: - „Le a szovjet emlékművel!” Álltam, báméskodtam, nem tudtam mit tegyek. Kíváncsi is voltam, meg féltem is. Ez a félelmi érzés az ötvenes években élő emberek zsigereibe rögződött. Az ÁVH jelenléte, az emberek bizalmatlansága, a rettegés ezt még fokozta. Sokáig nem tudott az ember ebből az érzésből kiszabadulni. A tömeg egy része a színház előtti utcán a Tisza partjára vonult. Ott volt az emlékmű. Engem, mint báméskodót az áradat elsodort. Később, amikor Újszegedre a Rákosi Mátyás hídon gyalog mentem a rokonokhoz – mert az egyetlen villamos sem közlekedett, amely átvitt volna – láttam, hogy a múzeum mögött nagy tömeg van a parkban. Pár munkagép is berregett ott, az emlékmű már a földön hevert.

Félelemmel teli elégedettséget éreztem. Elmeséltem mit láttam, menni akartam másnap – október 24-én – haza, kerékpárral, úgy ahogy jöttem. Nem engedtek. A következő napokat a városban töltöttem. Emberek jöttek, mentek az utcán. Beszélgettek. Innen értesültem, hogy egy budapesti bölcsész egyetemi hallgató levelet írt a megelőző napokban egy szegedi joghallgatónak. Ebben a levélben indítványozta, hogy a követelések listájára vegyék fel, az orosz nyelv ezután fakultatív, szabadon választható legyen. Ez jó érzéssel töltött el, hiszen én már az érettségi előtt szabadon választottam. Vagy négy nap után vágtam neki a Bácsalmásig vezető, hosszabb szakasznak. Az úton pár teherautóval találkoztam, rajtuk, a platón emberek ültek, álltak. Nemzetiszínű lobogó a vezetőfülke oldalához kitűzve. Célirányuk nem volt azonos, egyik kocsit Szegedről jött, a másik oda tartott.

Kissé fátyolfelhős volt az ég, a nap néha kivillantotta sugarait. A pedált elgondolkodva, bámészkodva tekertem, amikor az átszathalmi elágazáshoz egyszerre értem oda egy orosz T 34-es tankkal együtt. Meglepődtem, meg megijedtem egy kicsit. Hirtelen nem tudtam mitévő legyek, arra lettem figyelmes, hogy a páncélos tetején lévő katona kérdően intett felém: - Bájá? Bájá? – mondta és kérdezte egyszerre. Eddigre kifényezett orosz tudásommal egyből értettem, hogy Bajára szándékoznak látogatni. A kezemmel déli irányba mutattam. A tank nagy gázzal elviharzott az általam mutatott úton. Amikor már látótávolságon túl volt, akkor jöttem rá, hogy Baja nem is arra van. Heves szívdobogással pattantam a kerékpárra és erőmet megfeszítve tekertem hazáig. Otthon fogalmazódott csak meg bennem, hogy eltérítettem egy orosz tankot.

PETROZSÉNYI NAGYPÁL

Egy tiszta lelkű ember 3.

Anya és leánya

Ez bizony szerelem volt első látásra. Az elkövetkező napokban Madaras másra sem gondolt, mint Margitira. A lány szép volt, ez kétségtelen, de korántsem olyan okos, mint képzelte eleinte. Ezt ellensúlyozandó azonban igen-igen tanulékony, amit János ki is használt alaposan, s elkezdte tanítgatni az ibolyakék szemű tanítónőt.

– Hogy te milyen jó fej vagy! – mondogatta a lány elismerően. – Honnan szorult beléd ennyi tudomány!

– Nem szorult, tanultam, és te is ilyen művelt lehetsz, ha nem éred be annyival, amit a képzőben tanultál.

Természetesen mindennap találkoztak, nagyokat sétáltak, el-elmentek a multiplexbe, s már meg is csókolták egymást, annak rendje és módja szerint.

– Még két nap, és lejár a szabadságom – sajnálkozott a tiszteletes. – Én elmegyek Tázlára, te meg szépen elfelejtesz.

– Soha, esküszöm! Isten engem úgy segítjen!

– Szép, de jobban esik, ha egyszerűen csak nemet mondasz, mert, ahogy Szent Jakab írta: „ne esküdjetek, atyámfiaim, se az égbe, se a földre, se semmi más esküvéssel. Hanem legyen a ti igenetek igen, és a nem nem; hogy kárhozzátás alá ne essetek.”

– Majd meglátogatlak – ígérte meg a tanítónő. – Azért Tázlár sincs a világ végén. Én téged, te engem, amíg...

– Amíg?

– Össze nem házasodunk – gondolta anélkül, hogy ki is mondta volna, utóvégre efféle egy férfinak kell kimondani. – Amíg Kecskemétre nem helyeznek.

– No, akkor várhatsz vagy tíz, húsz évet. Nem olyan sok pap szolgál ám vidéken, hogy csak úgy átengedjék őket a városnak. Hacsak...

– Hacsak?

– Nem te jössz Tázlára oktatni – gondolta a tiszteletes, amit viszont ő hallgatott el a lány elől, tudván tudva, mennyire irtózik Margitka a vidéki élettől. – Inkább ne találgassunk! Hagyjuk az Úrra, és bízunk benne, mert aki bíz benne, megerősödik és megmentetik.

Milyen szépeket mond! – pistult bele egyre jobban Pethő Margitka. Ákos szerint tehetségesen fest is a fiatalúr, továbbá hegedül, írogat. De vajon mit? Verset, regényt vagy színdarabot?

– Színdarabot.

– Nagyszerű! Talán már elő is adták őket?

– Á, dehogy, helyesebben igen: a tázlári kultúrotthonban.

A tanítónő érdeklődése úgy szétpukkant egyszerre, mint a színes szappanbuborék. Kultúrotthon, amatőrök...! Puff neki! Hol vannak ezek egy kecskeméti színháztól!

– Nem volna kedved fürödni? Folyóknak ugyan nincs, de ott az uszoda, a széktói strand vagy a szabadidőközpontunk.

– Csakugyan! Mióta itt vagyok, még meg sem mártóztam, holott imádok fürödni, napozni – villanyozódott fel a fiatalember.

– Talán, igen, menjünk az uszodába. Ott kisebb a zsúfoltság ilyenkor.

– Menjünk, de azt már most kikötöm, semmi mélyvíz, úszás meg ilyesmi, mert úszni bizony nem tudok.

– Majd megtanítalak, Margitka, megtanítalak. Na jó, nem holnap, mert, mint mindenhez, ehhez is idő kell, de hát találkozunk mi még, ugye, máskor is – nézett a lány szemébe hosszan, szerelmesen.

A tanítónő fölemelte János állát, s úgy tett, mintha meg akarná csókolni. Aztán mégsem csókolta meg, csak nevetett egyet, és elszaladt.

Utolsó előtti nap. Istenem, hogy elröpült az a két hetecske! János egy gyékényen elnyúlva hallgatta Margit szakszerű fejtegetéseit a legújabb divatról. A téma persze untatta, de most mit mondjon: nagyon bírlak, szépségem, de még jobban bírnálak, ha hallgatnál?

– Untatlak?

– Naná! Bocs, csak vicceltem – mosolyogta el magát. – Egyébként olvasni szoktál-e, vagy csak a gyerekektől kérsz effélet?

– Ez is vicc volt, vagy, hogy értsem? – meredt rá a tanítónő. – Természetesen olvasok.

– Mit?

– Vegyesen: divatlapokat, krimit, bestsellert...

– Egyet kihagytál: a Bibliát.

– Mert nem is olvasom – ismerte be őszintén. – Viszont most, hogy ismerlek, kedvet kaptam erre is, mi több, már bele is kezdtem Stephen King Végítélet című művébe.

– Ej, a Szentírást olvasd, ne Stephen Kinget, kisasszony! Máté, Márk, Lukács, mindegyik leírja, mi történik a világgal, ha elfordul az Atyától.

– Mi történik?

– Gyűlölet, törvénytelenység, szülők iránti engedetlenség, a természetes vonzalom hiánya, gyönyör- és pénzahajzás veszi át fokozatosan a hatalmat. Senki sem bízik senkiben, és képletesen szólva habozás nélkül megölnék egy tál lencséért. Tervezés helyett káosz van, az öregeket likvidálják, és már senki sem akar dolgozni, melynek következtében elsorvad a gazdaság, kiürülnek a boltok, elgazosodnak a szántóföldek. Hogy mindez hova vezet, már most borítékolható, és ez még csak a vég kezdete.

– Ne ijesztgess! – kedvetlenedett el a bájos, fiatal hölgy, aki eddig legfeljebb filmekben szembesült hasonló vízióval. – Ha már a kezdet ilyen, milyen lehet a folytatás?

– Meg van írva ez is a Jelenések Könyvében. Országok, sőt, földrészek mennek öltre egymással, miközben pusztít a járvány, éheznek az emberek. A jéghegyek sorban elolvadnak, és minden folyó, tenger kilép a medréből. Ezt állítják maguk a tudósok is, csak az okot, pusztulásunk igazi rugóit nem látják.

– Mondja, Jehovista maga, és egyáltalán hiszi is, amit összezagyvál ennek a csinos leánynak? – mordult a papra ekkor egy mellettük napozó, jól táplált úriember.

– Én... Mit számít! Én csak azt mondtam, ami meg van írva, tisztelt barátom!

– Barátja magának a Belzebub! Ez mégis csak hallatlan: a hölgyet sokkolja, engem meg sérteget! – pattant talpra harciasan a sörhasú.

– Üljön le, mit pattog! – avatkozott közbe egy tinédzserkorú fürdőző. – Ha jehovista, akkor jehovista. Csak nem maga akarja előírni, ki mi legyen, és mit mondjon!

– Kuss! Téged ki kérdezett! Fogd meg a taknyod, és ne dugd bele az orrod a nagyok dolgába!

– Gyere, ússzunk egyet! – fogta kézen János a zavartan mosolygó Margitot, és faképnél hagyta az egymásra vicsorgó feleket. – Nálatok minden polgár ilyen agresszív? – kérdezte a medencében fanyarul.

– Akadnak néhányan, főleg, ha beszívják. De hagyd a csudába! Felejtse el, és élvezd ezt a csodálatos vizet és napocsát!

– tártá oda arcát Margitka a tűző napfénynek. – Most jut eszembe, holnap még lesz egy jelenésed a... mamánál. Szeretne megismerni. És a papa is.

No fene! Hiszen még meg sem kérte a kisasszonyt. Ez viszont még odébb van. Előbb jön az udvarlás, legalábbis ő így szokta, nehogy *csak* akkor jöjjön rá, milyen nőnek udvarolt, amikor már elvette. Másrészt ott van még Amy meg Olgácska, akik szintén várnak rá. Egyedül az a kérdés, melyiket szereti hármuk közül legjobban. Fogas kérdés, mert mindig ahhoz húz leginkább, akivel éppen együtt van. Pillanatnyilag tehát Margithoz, de nincs kizárva, hogyha holnap meglátogatná Soós Olgát, a másik kettő képe elhalványulna átmenetileg. Ha rajta múlna, mindhármat elvenné, ami még bűnnek sem számított valamikor, lásd Ábrahámot, Jákobot, Salamont meg a többi ószövetségi figurát.

Másnap délután izgatottan csengetett be Pethőékhez, s pár perccel később már együtt römizett a családdal. Utána dominóztak, kivéve a család fejét, egy savanyú ábrázatú, feleségénél tíz évvel idősebb szabómestert. Feltehetőleg unatkozhatott, mert alig-alig szólt közbe, miközben a többiek felszabadultan traccsoltak. Elsősorban a nagyapa, Elekes Sándor úr, aki szokás szerint világháborús visszaemlékezéseivel bombázta a famíliát. Jánoska éles szemmel figyelte, analizálta a Pethő család arcait, és alig telt el fél óra, máris tudta, hova rakja őket. Legmarkásabbnak tűnt a hófehér hajú szabónő. Kemény áll, parancsoláshoz szokott, hűvös tekintet. Itt vitathatatlanul ő hordta a nadrágot. Akárcsak az édesapám – szegezte le magában a tiszteletes. Csupán abban különböznek egymástól, hogy amíg apám megveti, Anna asszony kifejezetten szereti a divatot, egyúttal kenceficéli is magát rendesen. De még ha csak ő kenceficélné! Nagyobb baj az, hogy Margitkát is erre szoktatja.

– Nyertem! – kiáltott fel diadalmasan Sándor bácsi. – Mi volna, ha nemcsak chibritben, hanem monédában is játszanánk, gyerekek?

– Mi az a gíbrid meg monéda? – ingatta meg a fejét rosszallóan Pethő Istvánné. – Hányszor mondjam már, hogy ez itt Kecskemét, nem Méhtelek, és épp itt az ideje, hogy te is úgy beszélj, ahogy Kecskeméten beszélnek.

– Köszönöm a játékot! – állt fel a jó öreg, és sértődötten húzódott félre egy sarokba.

– Kicsit keveri a nyelveket – magyarázta Margit édesanyja. – Magyarak ugyan magyar, de román községből, egy Sarkadtól hét kilométerre lévő faluból származik.

– Szóval falusi. És hogy tetszik neki a városban?

– Sehogy. Már megbánta, hogy idejött, s állandóan azon spekulál, miként építhetné úgy be a kertünket, hogy disznót, kecskét, libát, tyúkot, csirkéket neveljen.

– Meg nyulakat – süvöltött feléjük Sándor bácsi a sarokból.

– Aranyos. Lehet, hogy a helyében én is ezt csinálnám.

– Halljátok? – sétált vissza erre ragyogó arccal az asztalhoz. – A tiszteletes úr okos ember ám, és ha ő is erre esküszik, abban precíz, ízé... biztosan van valami.

– Mindegy, itt akkor se büdösítsen nekem egy koszos jószág sem – intette le fölényesen a szabónő. – Én iparos vagyok, szabó, ha nem vetted volna észre, apukám, és semmi kedvem falusi lakot csinálni a házamból. Pista? Neked mi a véleményed, csináljunk?

– Semmi esetre se! – állt ki felesége mellett az ösztövért szabó. – El is futna egyből minden kliensünk. Másrészt engedélyt sem kapnánk hozzá. A külvárosban még megjárja, ott akár tehenet is tarthatna igen tisztelt apósom, de ez itt a belváros, kérem, a belváros.

– Megyek. Még ma pakolok, és visszamegyek a falumba.

A mama legyintett, és ösztözet zúdított a tiszteletesre. Először is arra volt kíváncsi, valóban olyan gazdag ember a vadkerti Madaras úr.

– Attól függ. Széles Gábor és Demján Sándorhoz képest szegény, hozzám vagy a körzeti postáshoz képest nyilván jól szituált állampolgár. Miért?

– Hát csak úgy kérdeztem. És maga hogy boldogul? Nem volna kedve Kecskemétre költözni?

– Most már volna, de mit tegyek, ha ez volt megírva.

– Semmi sincs megírva! Véletlenek ugyan elő-előfordulnak, de az ember nagyjából mégiscsak saját sorsának kovácsa. Hát majd utánanézzünk. Szerencsére régi családi barátunk az esperes, ugyanis nem szeretném, ha az én lányom... De erről majd máskor tárgyalunk.

– Ó, de jó, ó, de jó! – ugrándozott a tanítónő. – Látod? Ez az én anyukám!

Olyan, mint egy kisgyerek! – pislogott Madaras úr. Kis naiv leányka egy érett nő testében. Valószínűleg a környezet, az a sok kisdíák formálta ilyené. Nehezebb viszont belelátni a mamába. Hol az az érzése, kedveli, hol az, hogy egyáltalán nem bízik meg benne.

– Képzeld, János szindarabokat is ír... néha! – dicsekedett el Margitka ezúttal Jánossal, hadd lássa az anyja, azért ez a fiú sem akárki.

– Az jó, föltéve, hogy rendszeren meg is fizetik. Melyik színházban mutatták be a darabját?

– Nem mutatták be, s még csak meg sem fizetik, mert többnyire csak úgy magamnak írogatok.

– Fura szokás! Sohasem értettem, s még ma sem tudom felfogni, mi élvezetet okozhat olyasmin dolgozni, amiből se haszna, se öröme sincs senkinek. Igaz, az én lányom is zongorázik, ami ugyancsak nem hoz semmit a konyhára, de ő legalább elszórakoztat bennünket. Margitkám, nem játszanál nekünk valamit?

A lány engedelmesen ült a zongorához, s a következő pillanatban felcsendült Beethoven IX. Szimfóniája.

– Brávó! Éljen! – tapsolt lelkesen a fiatalember.

– Parancsolj! Papa, hozz ide, légy szíves, még egy széket, Jánosnak!

– Miért, hát zongorázni is tud?

– Csak konyítok hozzá, konyítok. Az én hangszerem inkább a hegedű, s mivel hegedű nincs...

– Itt a zongora – húzta magához a szép leány. – Beethoven: szonáta, opus 6. Ismered? Négykezesre írt zongoradarab.

– Véletlenül igen.

– Akkor los – száguldott végig ujjjaival az elefántcsont billentyűkön.

– Köszönöm! Nagyon édesek, ügyesek voltatok – buggyant ki egy könnycsepp Anna asszony szeméből. – Szegény anyám, hogyha most láthatna titeket...!

Madaras tiszteletes sok mindent feltételezett az őrmester modorú mamáról, csak azt nem, amit most látott.

– Ha már itt tartunk, játsszátok el ezt a nótát is! – gyűjtött rá a nagyapa egyik kedvenc dalára:

Férjhez ment a meszelő,

Elvette a reszelő.

Házasodik a lapát,

Elvette a piszkafát.

A tiszteletes együtt fújta az öreggel, amivel úgy levette a lábáról, hogy még meg is puszilta Jánoskát.

– Most pedig táncoljunk! – állt fel egyszer csak Margitka, és odalibbent a Hifihez. – A Kék Duna keringő megfelel?

– Kapcsoljad! – elevenedett meg Pethő Istvánné, aki táncolni, énekelni egyaránt szeretett. – Hölgyválasz! – húzta fel a székről szenvtelenül szemlélődő férjurát.

– Hagyj, kérlek! Tudod, milyen rosszul táncolok.

– Na és! Ki látja? Nekem meg jó vagy így is, angyalom. Tiszteletes úr, maga sem tud táncolni?

Félretolták az asztalt, székeket, és körbekeríngőzték a nappalit. Sándor bácsi kapott az alkalmon, s miközben a család felszabadultan keringett, ő szépen bedobott pár pohár kecskeméti füttyülöst.

Hirtelen felbúgott a bimbamcsengő az előszobában.

– Nézd meg, lányom, ki csönget!

– Aczó László, egy kollégám a suliból – mutatott be Margit egy sűrű szemöldökű, ám annál gyérebber hajú fiatalembert. –

Ő meg János, vagyis Madaras tiszteletes Tázlárról.

– Örvendek.

– Elnézést a zavarásért! Csak a kölcsönkért könyvet hoztam vissza Grétának.

– Dehogyan zavar – olvadozott a víg kedélyű szabónő. – Foglaljon helyet, drága tanár úr, és kóstolja meg ezt a teasüteményt.

– Köszönöm, finom. Nagyon finom. Margitka sütötte?

– Nem – válaszolta Margit őszintén. – Főzni ugyan tudok, de a sütikhez még nem értek.

– Mek-mek! – nevetett csúfondárosan az őszbajszú nagypapa.

– Hogy telik a szünidő?

– Remekül. Mondtam már, hogy ősztől otthagynom az iskolát?

– Csak nem! – hökkent meg a mama és lánya egyszerre.

– Sajnos így alakult, illetve mit sajnós: hálát adok a sorsnak, hogy végre normális helyre kerülök.

– Igen? Hova, egyáltalán van ilyen hely a városban?

– Remélem, Anna asszony, remélem. Épp ott van mellettünk pár méterre a házunktól. Egy számítógépes szerviz, egész nyugis hely, káosz, inzultusok, gyomorgörcs és hasonlók nélkül, amivel már, biz isten, nagyon tele van a hócipóm.

– Ennyire komoly? Talán várjon még egy évet, Lacika! Nemsokára választunk, és az új kormány...

– Ugyanolyan lesz, mint az előbbi – egészítette ki a szabó józanul, aki elég ritkán nyilatkozott, viszont ha megszólalt, sohasem mondott zöldséget. – Nem új kormány kell ide, hanem új rendszer, uraim. Nem igaz, tiszteletes úr?

– Hát, nem tudom. Túl fiatal és tapasztalatlan vagyok én ehhez, Pethő úr. Elvileg... elképzelhető, de ha a történelmet nézzük, már nem vagyok annyira derülátó, mert mikor létezett olyan rezsim vagy szisztéma, melyben a mindenkori hatalom a nép, választópolgárai ügyét de facto mellékes mozzanatként kezelte volna?

– Akkor... Maga szerint akkor nincs is megoldás? – kérdezte a szabó csöndesen.

– Nincs – horgasztotta le a fejét szomorúan Jánoska. – Legalábbis addig, amíg nem érkezik el Jézus Krisztus országa.

– Konkrétabban?

– Amíg a politika, alkotmány helyett a Szentírás elvei alapján kormányozzák a világot.

– Hű, micsoda látomás! – húzta el a száját a táncos kedvű anyuka. – Nem is tudtam, hogy Jánoska próféta is sutyiban!

De nem tetszett az ötlet Aczó tanár úrnak sem.

– Ez tényleg vízió, méghozzá elég morbid szerintem. Szinte látom a papokat, amikor az egyházi dogmák nevében, hátukon, mellükön egy-egy kereszttel ítélik máglyára az eretnekeket, buddhistákat, muszlimokat. És fordítva: az utóbbiak bennünket, ha közülük támadna valakinek ilyen ötlete, mert Jehován kívül van egy Allahunk, Buddhánk is például. Nem,

nem, tiszteletes úr. A dzsihád, keresztes háborúk kora lejárt. Legalábbis remélem, amiként új Hitlerre sincs szüksége többé a világnak. Vagy igen?

– Brr, Hitler! – borzongott meg Anna asszony. – Gondolom, eleget filozofáltunk, uraim! Margitka, lécci, kapsold vissza a lejátszót, és táncoljunk. Emelje fel a kezét, akinek kedve van egyet pörögni!

– Szabad? – kérte fel a tanár egy táncra Margitkát, amint felhangzott Szenes Iván egyik közismert slágere.

A tiszteletes mintegy álomból ébredve figyelte, hogyan táncol a két pedagógus, s egyre inkább látta, érezte, hogy köztük kapcsolata több mint kollegiális. Szóval egy vetélytárs.

Most kösd fel a gatyád Madaras Jánoska!

Antonio Gregolin gyűjteményéből

KOVÁCS T. ISTVÁN

KÜLÖNLEGES OLVASMÁNYAIM

Csankó Lajos versei

Azt szokták mondani, hogy versíró nemzet a magyar. Van ebben sok igazság, bár csak hozzá tehetnénk, hogy versolvasók is vagyunk. Ám az utóbbi fél évszázad óta úgy tűnik, hogy egyre kevesebben olvasnak verseket. Ahogy pedig némely helyi ünnepségeken szavalják, vagy inkább csak felmondják azokat, én bizony nem szívesen hallgatom meg. Jobb, ha csak úgy magamnak olvasgatom, magamra maradván csendességben, mint például Csankó Lajos verseit is.

Megérdemli, hogy költőnek nevezzem azt az embert, aki egy volt a sok poéta lelkű váci polgár közül, akik hasonlóképpen öhozzá, több-kevesebb sikerrel verselgettek, prózát írtak.

Csankó Lajos 1926-ban született a Baranya-megyei Bezedeken. 1970-ben került Vácre, s ahogy Móricz Valéria írja a költő kis számítógépen készült verses füzetének előszavában, s magam is így tapasztaltam, a város szerelmese volt.

Ez az életérzés tükröződött egykor a Pest Megyei Hírlap váci mellékletében, a Váci Hírlapban (*Korábban Váci Napló, mely nem volt azonos a napjainkban magánkiadású, önálló Váci Naplóval*) közölt kis színeseivel, tárcáival, miket egy időben rendre letett a szerkesztő asztalára.

Innen indult a mi ismeretségünk és barátságunk is. Soha nem kérdeztem meg tőle, hogy mi a civil foglalkozása, mi a szakmája, csak annyit tudtam, hogy a váchartyáni Volán–telepen dolgozik. A műveltségéről ítélve értelmiségi embernek sejtettem, de sohasem ez érdekelt, hanem az írásai, miket kedveltem. A nyolcvanas éveiben elejtett mondatai szerint nem lehetett valami jó viszonya a helyi hatalmasságokkal, s ez érződött beszélgetéseink során a rendszerváltás után is, habár politizálni se nagyon hallottam őt. Inkább halkszavú lírikusnak tartottam.

Foglalkoztatott bár, de ő nem szólt róla, s tapintatból én sem kérdeztem meg a Széchenyi utcai könyverdőnek tűnő lakásában sem, mikor már nyugdíjas volt, hogy hová lett onnét idősebb korára a társa. A magánélet nem volt téma közöttünk. Csak irodalomról és újságról volt szó, s gyakran törtük a fejünket azon, hogy is lehetne egy jó lapot, vagy még inkább dunamenti folyóiratot alapítani. Szócikket is kért tőlem egyszer, át is adtam neki. Helyi lexikonhoz gyűjtötte az anyagot.

Versői vidéki lapokban és a váci kiadványokban jelentek meg. Prózai írásai, helytörténeti tanulmányai a Gödi Almanach számaiban is olvashatók, mint például az: Apám és Ilkamajor. Ezek egy részének motívációja a gyermekkori emlékek sora, mint ahogy az sejtethető, hogy legkorábbi éveiben Gödön élt a család.

Pontos adatokat persze nehéz megtudni, mivel az idős korában magára maradt, néhány évvel ezelőtt elhunyt költő hagyatéka elkallódott. Szóbeszéd tárgya, hogy szekérral hordták el, mint lim-lomot a jegyzeteit, írásait, s nem tudni, mi történt házikönyvtárával.

Olvasgatom egyetlen kis füzetét, az 1997-ben készült Szirmok, levelek címűt. Nem szerepel rajta kiadó, sem szerkesztő neve, nyomda címe, nem került kereskedelmi forgalomba, csak a nekem szóló ajánló sorai közül a kétsoros idézet helyettesít minden más előszót:

„... más csillagon lenne helyem
hulló vércsepp falevelen.”

Vác. 1997. május.

Szerelmi líra, magányos ember csendes borúja, a természet csodálata, régi emlékek. Mindig nehéz volt a költők sorsa. Legalább olvassuk őket.

Csankó Lajos

Szirmok-levelek

1953

Virágzott a vadbükköny
ott, azon a nyáron,
hajad után futkosott
hét szél a határon,
nádakon és ereken
a július lengett,
Bibliából tanultuk
akkor a szerelmet.

Zsoltárokból fuvolát
szótt a nap sugárban
omlott le a szívünre
a reggel a nyárban,
patakmeder gyalogút,
nem emelt ott gátat,
réd néztem és vére hullt
a pipacsvirágnak.

Virágzott a vadbükköny
akkor, utoljára,
azóta sem leltem én
oly gyönyörű nyárra,
de érzem az illatát,
a szívemben éget,
régi szirmok-levelek
a sírig kísérnek.

Nyárád felé

Nyárád felé jegenyesor,
három galamb felette szól.
Három galamb hét jegenye,
együtt röppen a szívemre.

Úgy mint régi gyermekkorom
táján a táj jó oltalom
volt a drága vadgerléknek
egy kis haza, egy kis fészek.

Arra tovább Sátorhelyen,
megtalálom talán helyem,
régi helyem, boldog álmom
s benne anyám oda várom.

Leborulok kötőjére,
csak hull könnyem le a földre
s fölöttem a három galamb
rakogatja a ravatalt.

Gyülekeznek indulóra,
aztán szállnak kerek dombra,
kerek dombról a fejfámra,
mint a pára jövő nyárra.

Őszi csillagok

Tebenned bízva megéltem,
de most hova meneküljek?
Maradtam mint aki étlen
s várom, hogy lávaként kihűljek.

Fölöttem őszi csillagok,
pásztoruk elaludt a szűrben,
Csengőjük nékem hírt adott
Ragyogva, illatban, ezüstben.

Megbékélt őszi csillagok,
alvó Isten elűzött nyája-
csengőjük nékem hírt adott
egy éjszakáról-éjszakára.

Harangjuk lett az én szívem,
kolompja őszi csillagoknak,
lángjuk magammal míg viszem,
még egyszer újra felragyognak.

CSÁKY KÁROLY

Ipolyharaszi szakrális emlékei

A település múltjából

Ipolyharaszi apró település, egykor Balassagyarmat határában, Hont és Nógrád találkozási pontján létesült. 1244-ben bukkan fel először *Gyormoth*ként az okiratokban, s neve 1290-ben fordult elő *Haraszi Gyormoth* alakban. Vályi Antal szerint a XVIII. században „*Magyar Kuriális Gyürki Urakat illető kis helység*“ volt. (1799:144) Fényes Elek összeírásában mint *magyar-tót falu* szerepel 112 katolikus és 57 evangélikus lakossal. (1851:89) Földesura ekkor a *Majthényi nemezetség*, később pedig a *Zichyek szeniorátusa*. Ma alig kétszáz lakosa van, amelynek hivatalosan már csak kisebb része magyar.

A község templomáról

Harasztinak hosszú évszázadokon át nem volt temploma. A római katolikus hívek a *lukanényei (házasnényei)* anyaegyházhoz tartoztak, de volt kötődésük Nagycsalomjához is, jelenleg pedig *Apátújfalu* filiálisa. Az *Esztergomi Főegyházmegye* (2000) című kiadvány nem említi templomát. A Pozsony-Nagyszombati Érsekség *Schematizmus*a (1995) szerint az itteni kistemplom *1920-ban* épült, s *Rózsafüzér Királynője* tiszteletére szentelték. A *Csehszlovákiai Magyarok Lexikona* (internetes változat – www.foruminst.sk) tévesen azt írja, hogy a templomot *1939-ben* építették. Nos, a templom homlokzatán három évszám szerepel: *1921 – 1961 – 2006*. Az utolsó két évszám a restaurálás dátuma, s első pedig valószínűleg a felszentelés éve. Ezt a dátumot említette adatközlőm (*Pazsiczky Istvánné Cseri Mária, 1926*) is, aki ezt édesanyjától tudja. Azt is elmondta, hogy sokáig csak „*vendégségkor vót szentmise a templomban*“. Ő pénteki napokon Csalomjára járt misékre busszal, s *Kissik János*, az egykori csalomjai plébános (1969-1989) „*hozta el ide az Oltáriszentséget, azóta van minden vasárnap mise*“. A szentmisék nyelve még magyar.

A Nagykürtös felé vezető főút bal oldalán áll Haraszi temploma. A falu régi szakrális tere lehet ez, hisz már a templomépítés előtt kereszt állt itt, de ide került az első világháború áldozatainak emlékműve, s később itt épült fel a Lourdes-i barlang is. A templom téglalap alakú *hajója* sima mennyezetű, két félköríves ablakkal, kis karzattal, amit négy oszlop tart. A falakat a mennyezettől egy körbefutó párkánydísz vákaszítja el. A *szentély* félköríves és nyugati tájolású. Északi falához épült a sekrestye. A *homlokzat* kelet felé néz, sima vakolat borítja. A bejárati ajtó téglalap alakú, felette kis félköríves ablaknyílással. Az ugyancsak felkörüvesen végződő oromzati részt szemöldökpárkány választja el a hajórész szintmagasságától. Az orommezőben a padlásteret megvilágító göbolyú ablaknyílás látni, felette a már említett évszámokkal, alatta egy keresztalakzattal. Az oromzat felett egy kis huszártorony áll, tűhegyes bádogtetején díszített szárvégű kereszttel.

Említettük már, hogy a templomot Rózsafüzér Királynője tiszteletére (okt. 7.) szentelték, s ez az ünnep az itteni búcsú napja is. A két egészalakos *angyalfreskó* közé helyezett nagyméretű *oltárkép* ugyanakkor nem ezt a Mária-alakzatot ábrázolja. Egyes feltevések szerint az olajkép a nagycsalomjai Mária-kápolnából került volna ide. Ott ugyanis új templom épült, melynek oltárát a Magyarok Nagyasszonya-ábrázolás ékesíti.

A haraszi templom képen nem is a Kígyótipró Boldogasszonyt látjuk. A holdsarlón álló Boldogasszony lábánál angyalputtók vannak, az egyik angyal kezében liliumot, a másik piros rózsát tart. Angyalok láthatók a Szűzanya mögött, a felhők előtt is. Máriát fehér köntösben, kék palástban, szíve felett összetett kézzel, kibontott hajjal ábrázolták. Feje körül fénysugár s a tizenkét csillagból álló korona látszik. Vajon ez lehetett a csalomjai kápolna oltárképe? Nem tudjuk. Csak annyi bizonyos, hogy az olajképet 1961-ben restaurálta a nyitrai Papp János. Azt viszont tudjuk, hogy az *Immaculata* régi nevén „Asszonyunk Máriának foganata“. S ez az ünnep (dec. 8.) nem Mária szüzi anyaságáról emlékezik meg, mint sokan hiszik. „*Az elnevezés arra utal, hogy Mária már Anna méhében való fogantatásától ment volt az egész emberiséget terhelő eredendő*

bűntől. “ A doktrina már a középkorban „*teljes virágában pompázott*“, amely azonban meglehetősen későn vált dogmatikus hittétellé, egész pontosan 1854-ben IX. Pius intézkedése nyomán. (Jankovics: <http://webcache.googleusercontent.com>) A csalomjai kápolna, mint ismeretes, ezt megelőzően épült, 1845-ben. *Bálint Sándor*, a vallási néprajz kitűnő szakembere írja a december 8-án ünnepelt Szeplőtelen Boldogasszony kapcsán, hogy: a Jelenések könyve, János prófétikus látomása szerint „*nagy jel tűnik föl az égen, egy asszony, kinek öltözete vala a nap, lábai alatt a hold és fején tizenkét csillagos korona*“. Az apokaliptikus félhold, a tizenkét csillagból álló korona a mi képünkön is felfedezhető. Ábrázolta a Szeplőtelen Boldogasszonyt Maulbertsch is fent az ég fényességében csillagkoszorúval és liliummal, például a székesfehérvári templom szentélyfreskóján. (Bálint: Ünnepi kalendárium I. internetes változat.) A haraszi kép hasonlít az ipolyági templom oltárképére is (Murilo-másolat), amely Mária mennybemenetelét ábrázolja.

Az *oltárszekerény* szimmetrikus fa alkotás, középtűt a *szeplőtelen boldogasszony*, melynek ajtaját egy kehely- és ostyarelief díszíti. Efelett egy díszített szárvégű korpuzos fakereszt áll, kétoldalt egy-egy térdeplő, kékruhás szárnyas angyalszoborral. Az oltárszekerény jobb oldalán *Szent Rita szobra* áll. Rita fehér ruhában, fekete palástban és fátyolban látható rózsafüzérrel, jobb kezében korpuzos feszülettel, karján liliummal. Bal oldalt *Szent Teréz szobra* kapott helyet, a szokásos módon megjelenítve a szentet: rózsafüzérrel átkötött barna ruhában, fehér palástban és fekete fátyolban, kezében feszülettel és piros rózsákkal. Az oltáron három-három magas réz gyertyatartó áll. A miséző asztal elején az *Utolsó vacsora* reliéfes alkotását látjuk.

A hajó déli falán egy szobortartó állványon helyezték el a *Jézus Szíve-szobrot*. Jézus itt is fehér ruhában, bordó palástban áll előttünk, két sebzett kezével közrefogva a szívét. Ugyanezen az oldalon látható *Szent József szobra*. Ő kék ruhában, bordó palástban van; jobb kezében liliumot tart, balján pedig a Kisjézust sárga csillagokkal ékesített fehér ruhában. A gyermek bal kezét Jézus vállán, jobb kezét az országalmán tartja.

A hajó északi falán kapott helyet a *Lourdes-i Szűzanya szobra*. Őt is az ismert formában ábrázolták: fehér ruhában van, derékon kék övvel átkötve, rózsafüzérrel ellátva. Lábánál térdel a kis Bernadett kék és piros színű ruhában, fehér fátyolban. A másik szobor *Szent Antal* örökítette meg. Kordával átkötött hosszú barna szerzetesi ruhában látható. Jobb kezében egy könyvön a Kisjézus ül, bal kezével Antal arcát érintve. A szobron kívül a falakat díszítik még a *stációállomások* relieféi. Ezek népies faragások, elképzelehetően Ján Chovanec munkái. Az ő alkotásaival az Ipoly mente több templomában is találkozhatunk.

A hajó *mennyezeti freskója Mária megkoronázását* ábrázolja. A mennybe felvitt Nagyasszony fejére helyezett korona felett a Szentlelket szimbolizáló galamb látható, Mária lábánál pedig szárnyas angyalok serege.

A *sekrestyében* látható a *Feltámadt Krisztus-szobor*. Krisztus piros palástban van; fejét az égre emeli, bal kezét felemelve tartja, jobb kezében zászló van. Ugyanitt látható a *körmeneti kereszt*. Ez egy INRI-feliratos, díszített szárvégű, korpuzos fakereszt. Krisztus feje jobbra fordult, lábfejei egymás mellett vannak, testén fehér ágyéktakaró látható. A sekrestyeajtónál kapott helyett a díszes, piros kovácsoltvasra szerelt sárga *rézcsengettyű*.

A haraszi kistemplomot rendezett, tiszta állapotban tarják a hívek, amit az is bizonyít, hogy eddig már kétszer felújították.

Szagrális kisemlékek Ipolyharasztiban

Ipolyharaszi nem nagy település, s lakóinak is egy része evangélikus. Ezért a helységnek nincs igazán sok szabadtéri szagrális kisemléke. A községnek két nagyobb szagrális tere van: a templomkert és a temető. E helyeken láthatunk néhány feszületet, keresztet s egy-egy barlangot, emlékművet.

Keresztek, feszületek

A katolikus kistemplom kertje tehát fontos szagrális hely Harasztiban. Van itt feszület, barlang és hősi emlékmű egyaránt. A *templomkerti kereszt* régebbi, mint Isten itteni háza. Amíg az utóbbit 1921-ben szentelték fel, a kereszt már a millenium évében, 1896-ban állt e helyütt. Dedikációján olvassuk az alábbiakat: „*Az/ Isten/ dicsőségére/ haraszi/ község/ emeltette/ 1896*“. A legömbölyített szárvégű kőkereszt (homokkő?) egy ezüstözött vaskorpuz látható. Krisztus jobbra fordított fején töviskorona van, ágyékát aranyozott takaró borítja. Lábai egymás mellett vannak a keresztre szögezve.

A kereszt magas talapzatán köralakban IHS-felirat látható, s az efeletti oszlopon találjuk a dedikációt. Az oszlopfő lépcsőzetesen díszített, rajta a kereszttel.

Az **újtemető központi keresztje** nem régi alkotás. Dedikációja szerint „*Az Isten/ dicsőségére/ emeltették a/ Haraszi/ község R. k. hívei/ 1962*“. Ez egy egyenes szárvégű műkökereszt, amely egy magas, téglalap alakú, kiszélesedő feledőlappal és lépcsővel ellátott oszlopon áll.

Az **öregtemető központi keresztjének** helyén egykor egy fakereszt állt. A mait a múlt század elején emelték. Ez egy csipkézett szárvégű homokkőkereszt, melynek oszlopát egy kétlépcsős betonalapzatra helyezték. Rajta ez a dedikáció áll: „*Az Isten/ dicsőségére/ emeltették/ a haraszi/ Római katolikus/ hívek/ 1900*“. A díszes oszlopfőn újabb két lépcső van, ezen látható a magas keresztoszár az ezüstözött vaskorpusszal. Krisztus töviskoronás feje jobbra fordult, lábszárai és lábfejei egymás mellett vannak.

A halottasház

A temető központi részén áll az öttengelyes, kiugró homlokzatú modern halottasház. Sima homlokzatának díszes ablakai és ajtajai vannak. Az épület jobb oldalán kiemelkedik az ugyancsak modern harangtorony, egyetlen kisharangjával, tetején díszes vaskereszttel.

A Lourdes-i barlang

A templom kertjében emelték néhány évtizede, *Pintér Zoltán* plébános idejében. A nyers terméskőből épült barlangnak félkörívesen végződő kovácsoltvas ajtaja van. Rajta ez a felirat áll: *Ave Maria*. A barlangban a Lourdes-i Szűzanya nagy szobra látható, a jelenésnek megfelelő alakításban. Mária kék övvel átkötött fehér ruhában áll előttünk, imára kulcsolt kezében rózsafüzérrel. Előtte térdel a kis Bernadett, ugyancsak imára összetett kézzel, fehér fátyolban, fehér ruhában, piros válltakaróban.

Hősök emlékműve

Szintén a templom kertjének szakrális terében kapott helyet az első világháború hőseinek emlékműve. Ez egy betonlapzatra helyezett kettős műköoszlop. A szélesebb, téglalap alakú alsó részen olvasható az alábbi dedikáció: „*Az 1914-1918./ évi világháborúban/ hazánkért/ hősi halált halt vitézek/ örök szent emlékére*“.

A felső keskenyebb, enyhén legömbölyített tetejű oszlopra keresztalakzatot vésték. Alatta virágdísz s egy katonasisak látható.

Irodalom

Bálint Sándor: Ünnepi kalendárium I-II. Budapest, 1977 (Internetes változat)

Csáky Károly: A Dunától a Szitnyáig. Komárom, 2003

Csehszlovákiai Magyarok Lexikona (Internetes változat). www.foruminst.sk

Fényes Elek: Magyarország Geographiai Szótára I-IV. Pest, 1851

Jankovics Marcell: Immaculata. <http://webcache.googleusercontent.com>

Schematizmus Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy. Trnava, 1995

Vályi András: Magyar Országának leírása. Pest, 1799

Ipolyharaszti temploma (Csáky Károly felevétele)

Szent Rita a főoltáron (Csáky Károly felvétele)

Az egyik stációkép (Csáky Károly felvétele)

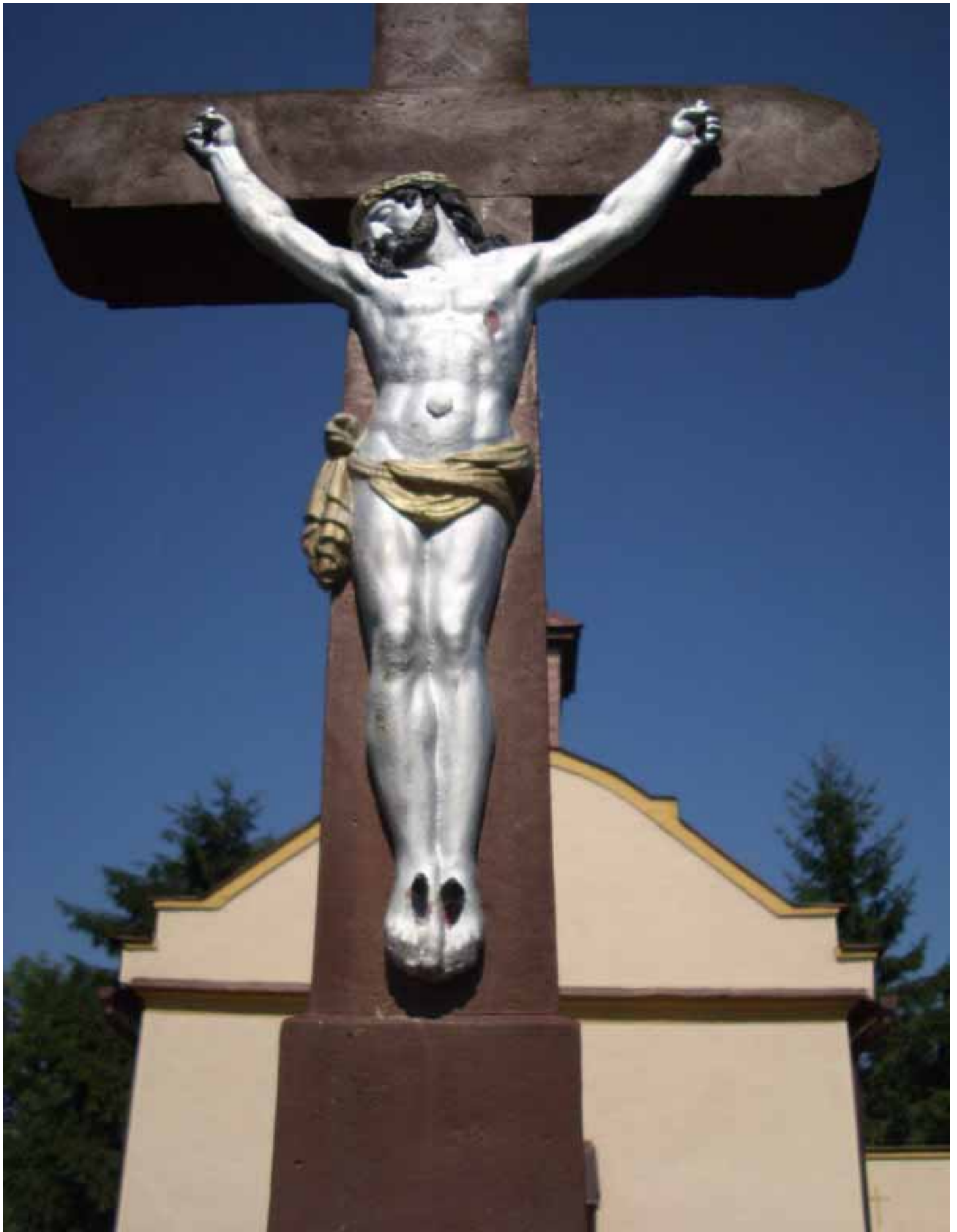
A Mária-kép (Csáky Károly felvétele)

A mennyezeti freskó (Csáky Károly felvétele)

A Lourdes-i Szűzanya (Csáky Károly felvétele)

A templomkerti kereszt (Csáky Károly felvétele)

A Lourdes-i barlang (Csáky Károly felvétele)

Az újtemető központi keresztje (Csáky Károly felvétele)

Az I. világháború hőseinek emlékműve (Csáky Károly felvétele)

A halottasház (Csáky Károly felvétele)

B. TÓTH KLÁRA

Könyvtár a köbön

Kipling: A dzsungel könyve. Többezer kötetes házi könyvtárunk egyik súlyos hiányossága. Különböző higított változat akad ugyan a polcon, de családi elv, hogy csak minőségi anyaggal dolgozunk.

Szóval lányomnak péntekre olvasónaplót kell írni a könyvről. Miután hiába telefonáltuk körbe a rokonságot, elballagtunk a legközelebbi Szabó Ervin fiókba. Mióta merünk kicsik lenni, merjük a tömegközlekedést is tömeges gyalogos közlekedéssé magasztosítani. Így aztán - busz nem lévén – sportosan legyűrtük a három megállót, pontosabban ötöt, mert a nagy beszélgetésben túmentünk három utcányit.

Előre elterveztem, hogy szelíd leszek és udvarias, a könyvtáros hölgyek nem tehetnek a zuhogó esőről, a nyakig érő sárról, a fájós lábamról és a plusz két megállóról. Ugyanis a római útburkoló kultúrát részlegesen követve csak minden második utca van lekövezve, de az is minek, úgylis ráhordjuk a kövezetlenről a sarat.

Az alábbi történetről azonban tehetnek:

Néhány éve fiammal kerestük ugyanitt az Egri Csillagokat Gárdonyitól, amit másnapra kellett volna elolvasni (!) Utolsó határidő... Első kérdésem volt: Megvan-e a könyv?

- Előbb be kell iratkozni, csak utána tudjuk megnézni, de biztos, hogy megvan- hangzott a megnyugtató válasz.

Fél nap alatt ki is töltöttük a tekintélyes mennyiségű kérdőívet, kemény szellemi munka volt életünk legapróbb részleteire visszaemlékezni. Gondoltam, sebj, nem vész kárba, kérek egy másolatot és kiadom memoárnak. Bár rémlik, hogy a derékbőségemet illetően nem voltam elég korrekt.

Miután elkészült a két irodalmi fércmű – ugyanis külön-külön voltak kíváncsiak életpályánkra- felhívták a figyelmünket, hogy – hagyománytisztelő könyvtárosok lévén – élnek pallosjogokkal, amennyiben a könyvnek a legkisebb baja esik. Legjobb, ha hazaérve rögtön végigvizsgáljuk a kölcsönzött közkinccset, nincs-e rajta sérülés, mert ha igen, életbe lép a pallosjog. Bátorkodtam megjegyezni, nem lenne-e célszerűbb, ha ők vennének látteleletet a könyvről, mielőtt kikölcsönzik, sőt ezt visszahozatalkor is megejtenék. Én ugyanis otthon csak magam előtt tudnám bizonyítani, hogy pl. a hiányzó ötven oldalt nem mi téptük ki budipapírnak a legutóbb (is) elmaradt jövedelempótlás kompenzálásaként, és nem mi rajzoltunk Hitler-bajuszt a képen látható hölgyeknek.

- Azért csak nézze meg otthon, nekünk itt sok a dolgunk – mondta a született intelligenciával áthatott hang a rokokó frizura alól, kikukkantva a pulton tornyosuló könyvhalmazból.

Közben előkerült a másik könyvtáros, teljes hús-vér valóságban egy talpraesett ténsasszony, aki az előző virtuális lény könyvekről alkotott eszmei ismereteivel szemben a földhözragadt valóságot képviselte. Miután életünk egyik sarkalatos eseménye, a beiratkozás annak rendje és módja szerint megtörtént, közölte, hogy a keresett könyv ugyan tíz példányban megvan, de nem adható ki. Ugyanis már mind ki van kölcsönözve. (Itt javaslom a jövő magyartanárainak, hogy a kötelező olvasmányok határidejét - legalább kerületenként – havi különbséggel szabják meg.)

Ez a jelenet néhány könyvtárban megismétlődött, miután mindenütt tagok lettünk a megfelelő fizetség ellenében, de könyv sehol. Közben erősen beesteledett. Mivel a vacsora árát hazai könyvtáraink támogatására fordítottuk, közértbe már nem kellett mennünk.

Hazafelé légpárnán közlekedtem,ugyanis csupa hólyag lett a talpam a korszerű környezetbarát közlekedéstől.

Otthon fiam lehozta a padlásról a régi diafilm-vetítőt, a Két bors ökröcske és a Három kismalac közül kihalászta az Egri csillagok ovisoknak szóló változatát.

Ahogy nyikorogva tekertük a filmet, újra átéltem gyerekkorom meghitt estéinek hangulatát, amikor az Aladdin Diafilmgyártó Vállalat jóvoltából úgy ismerhettem meg leendő kötelező olvasmányaim kivonatát, hogy még nem sejtettem: kötelező olvasmányok lesznek.

Mire kiderült, már késő volt. Megszerettem őket, és alig vártam, hogy többet tudjak meg róluk.

Így hát fiam megírta élete legvelősebb olvasmánynaplóját, mely a részleteket illetően csupa talány volt...

De ez a történet a múlt homályába vész, és most sem befolyásolhatja az emberiség globális megjavulásába vetett hitemet.

Visszatérve a mai napra, lányommal beléptünk a könyvtárba. A könyvtárosok kifinomult vonásairól csak úgy áradt a kultúra. Ez aggasztóan ismerős jel volt, de a „megvan-e Kiplingtől a Dzsungel könyve, mielőtt beiratkoznánk, ugyanis péntekre kell, mert ha nem, el kell szaladnunk egy másik könyvtárba” – kérdésünkre adott válasz és az azt követő eseménysor (kérdőívek tömege, személyi adataink véget nem érő sorolása, könyékig turkálva életünk legabróbb részleteibe) újra fölvetette bennem a a memoár kiadásának aktualitását...

A hölgy kifinomult intelligenciával sorolta a rokokó frizura alól, mi minden fog velem és galád családommal történni, amennyiben akár egy karcolás, stb. Menetrend-szerűen megjelent a külvárosi könyvtárosok tenyeres-talpas változata, és közölte a rideg valóságot a könyv sorsát illetően.

Közben odalépett kislányom két CD-vel, és fülig érő szájjal tett vallomást, hogy a könyv nem is olyan fontos, gyorsan összedobja a tankönyv alapján, igazából a CD-k miatt akart beiratkozni, de csak szülővel lehetett...

Hazafelé azon morfondíroztam, miért is fogadtam meg három gyermekem születése előtt, hogy sose verem meg őket. Azért néha egy-egy pofon akár hasznos is lehetne...

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

TISZTELT HÁZ!

Nem volt könnyű a végső határozathozatalig eljutni; viták, ügyrendi-bizottsági ülések egész sora előzte meg, s még így is országos szenzációnak számított, hogy a Tisztelt Ház egyáltalán napirendjére tűzte az ellenzéki javaslatot. Mostanság ritkán esett meg, hogy egy ellenzéki képviselő önálló beadványát tárgyalásra méltassák. Harcoltak is ellene körömszakadtáig, jobb híján, még az írásjeleket is kritizálták. Végül úgy oldották meg a többségi frakciók vezetői, hogy közülük is beadattak egy gyors módosító indítványt, s így már volt miről tárgyalni. Sietős volt az ügy rendezése, mert vészesen közelgett a végszavazás időpontja, s megszavazása esetén az ellenzék, kisebbségi helyzete ellenére fényes győzelemről számolhatott volna be választóinak, s ezt nem szabad engedni. A koalíciós párt frakcióvezető-asszonya, aki amúgy is állandóan idegesítette folytonos túlfűtöttségével a folyosón beszélgetőket, most különösen izgatott volt. Minden beszélgető csoporthoz odalépett, közbeszólt, idegességtől elfúló hangon hadart, gyözködött, érvek sokaságát rántotta elő. Zaklatottsága átragadt a frakció tagokra, azok is egyre izgatottabban, ingerültebben tárgyalták a javaslatot. Végére is nem volt országot megrázó ügy, de pusztán az a tény, hogy a kisebbik oldalról akarnak fontos ügyről igenlő szavazást kicsikarni a Háztól, önmagában véve is ellenükre volt, mivel könnyen példaértékűvé válhat. Ezt pedig mindenképpen kerülni kell. Úgy oldódott meg a kérdés, hogy egy képviselő a frakcióból vállalta, hogy újabb módosító indítványt fog betérjeszteni, ami elveszi az élet az eredeti javaslatnak, mi által a vita során ezt az új módosítást fogják előtérbe venni, s így lassan elfelejtődik, honnan, kitől származik az eredeti gondolat. Ezt a tervet fogadták el, s ezzel valamelyest le is csillapodott a hangulat, s már csak az intézkedési lázban égő frakcióvezető-asszony fel-fel rikkanó hangja okozott némi ingerültséget. Arca tüzelt, ajkai rángatóztak, szemei lázasan szikráztak. Lassan ő is megnyugodott, mert valaki, egy senki által nem ismert kívülálló személy hozzálépett és röviden belesúgott a fülébe. Senki nem sejtette, hogy ki volt az ismeretlen, s mi volt a titokzatos suttogás tartalma, de az tény, hogy a végsőkig felajzott hölgy buzgón bólogatott, kényszeredetten elmosolyodott, majd kézi vászon táskájából előkapta a retiküljét és villámgyorsan helyre állította a sminkjét. Ez láthatóan jót tett a lelkiállapotának, jóllehet, szokásos bőbeszédűsége, zaklatottsága mit sem csökkent.

Ekkor csöngetés jelezte a szünet végét. A képviselők bevonultak az ülésterembe, ahol az ülést vezető elnök már a helyén várakozott, és feddő arccal, fejcsoválva figyelte a lassan beszivárgó képviselőket. A torkát köszörülgetve próbálta élénkebb mozgásra készíteni őket. Rázendített:

- Tisztelt Ház! Folytatjuk a megkezdett, de be nem fejezett vitát Szaszko képviselőtársunk önálló törvényjavaslatáról. Az eddig elhangzott észrevételek összefoglalására megadom a szót az előterjesztőnek.

Szaszko felállt, ő is torokköszörüléssel kezdte. Óvatosan körbenézett. A Tv-kamera felé fordult, megpróbált természetes pózt felvenni, s belevágott.

- Köszönöm a szót, Elnök úr! Tisztelt Képviselő társaim! Első szavam hadd legyen a köszöneté: Köszönöm, hogy képviselőtársaim méltónak találták törvényjavaslatomat napirendre venni. Ezzel megdől az az állítás, miszerint a koalíció eleve elutasít minden olyan javaslatot, amely az ellenzék oldaláról érkezik, íme az örvendetes kivétel, s ez jó jel a további együttműködést illetően; hozzászólásaikkal módot adtak arra is, hogy alaposabban átgondoljam javaslatomat, melyet korántsem tartok tökéletesnek, belátom, ráfér az elmélyült végiggondolás. Új szempontokat viszont nem kaptam, ezért célszerűnek vélem, hogy még egyszer emlékeztessem önöket javaslatom lényegére:

Az úgynevezett „*balra tartás*” közlekedési elv nem új Magyarországon, a harmincas években még nálunk is ilyen szabály működött, s csak a fokozatosan növekvő gépkocsiforgalom tette szükségessé, a „*jobbra tartás*” szabály bevezetését. Azonban kiderült, hogy elsietett volt ez az átállás. Gondoljanak arra, hogy nálunk jóval fejlettebb közlekedéssel rendelkező államokban, mint Anglia, Japán, Ausztrália, ma is „*a balra tartás*” szabálya szerint közlekednek. Hírlík, hogy a dániai, és a hollandiai Parlament is a visszaállítással foglalkozik. Hasonló hírek érkeznek a svéd Parlament háztájáról is. Az elemzők bizonyosra veszik, hogy a szóban forgó parlamentek igenlően szavaznak az adott kérdésben. Nem tartom szégyennek, ha példát veszünk a nálunk fejlettebb demokráciáktól, ahol a közúti közlekedés rendje is előbbre tart a mienknél. Előbb-utóbb mi is rákényszerülünk a változásra, hiszen a gépkocsiforgalmunk napról-napra nő. Menjünk hát elébe az elkerülhetetlenül bekövetkező problémának most, amikor még nem égetően sürget bennünket a dolog.

Így marad időnk az alaposabb elemzésre, esetleg a szakaszos, kísérleti jellegű bevezetésre. Kérem képviselőtársaimat javaslatom továbbra is az eddigihez hasonló jóindulatú tárgyalására, és elfogadására. Köszönöm megtisztelő figyelmüket! Elnök úr, köszönöm a szót! - Ezzel, elégedett arccal visszahuppant a helyére. A mellette ülő kezét nyújtva gratulált a beszédéhez. Szaszko mosolyogott, elégedetten bólogatva fogadta a másik elismerését.

- Most megadom a szót - harsogta a Házelnök - Pásztói képviselőtársamnak, aki a javaslatához módosító indítványt kíván előterjeszteni. - Szaszko haragosan felkapta a fejét, rosszállóan nézett a fűgén felálló képviselőre, ám az elnök folytatta: - A házszabály ide vonatkozó szabálya szerint ezt csak abban az esetben teheti meg, ha önök hozzájárulnak a házszabálytól való, eseti eltéréshez. Kérem, kézfelemeléssel szavazzanak, engedélyezik-e Pásztói képviselőtársunk módosító javaslatának előterjesztését.

- Látható többség! - jelentette ki a Házelnök megnyugodva - Megadom a szót Pásztói László képviselő úrnak. Pásztóiról köztudott volt, hogy imád beszélni, nem létezett olyan téma, amihez ne lett volna hozzászólóivalója. Az egész Ház unottan hallgatta.

- Szaszko képviselőtársunk előterjesztése kétségen kívül ésszerű, jó szándékú és megfontolásra érdemes. Mivel harmadik napja vitatkozunk róla, volt időm alaposan tanulmányozni javaslatának nemzetközi hatását, s azt kellett látnom, hogy az általa jó példaként említett skandináviai országok tervezett lépése igen hangos ellenkezést váltott ki a nemzetközi fuvarozó vállalatok részéről. Nem egy közülük még bojkottot is kilátásba helyezett. Kell ez nekünk? Ha visszaállítjuk a „*balra tartás*” szabályát, akkor a mi közlekedési rendszerünk merőben el fog térni a környező országok szabályaitól, s ez a határon való belépéskor felesleges zavart okozhat. Ezért bizonyos fokozatosságot javaslok beiktatni a törvényjavaslatba. Javaslatomat a következő szünetben írott formában kézhez kapják képviselőtársaim. Például, átmenetileg vegyük ki a szabály alól a kamionforgalmat, számukra csak egy esztendő múlva tegyük kötelezővé a „*balra tartás!*” szabályt. Köszönöm, hogy meghallgattak! (Taps a baloldaltól.)

S a Tisztelt Ház döntött: baloldali többséggel elfogadták Pásztói László javaslatát. Az ellenzék a szavazásnál tartózkodással fejezte ki egyet nem értését.

HÖRÖMPŐ GERGELY

Kisváci ősz

Reggelenként teherhajóknak
rezgő száján a tánczene
megőrült kedvvel ordítózott,
agyamat dalba fonta be.

Ha ordítózva vagy kacagva
rohannék útra fényes őszben,
elfognának az első sarkon,
szidnának sértődötten, bőszen.

Szorította és szólította
ideges, nyugtalan szívem,
vízhabok tükrén jobban láttam,
hogymagamban az őszet viszem...

De hát, hogy magyarázzam el
e rohanó világban,
hogymagamban az ősz kezdetek
s tavaszban is halál van?

Antonio Gregolin alkotása

ELBERT ANITA

Senkiföldjén

Mint egy üres szem, olyan
A térdre ereszkedett világ,
Senkiföldjéhez hasonlatos.
Őrli magát, akár a malomban
Az ember, mikor a többi
Igazodni nem mer magában,
Magához. Szik, és kopár
Minden a földön, terméketlen,
Akár az országút, hol bizony
Barázdát rajzol a sok autó.
Senkiföldje egy csecsemő
Szeme, hol a gyermek néz
A semmibe, nem irányítottan,
Csak bambán, előre. Mégis,
E rácsodálkozás minden
Tudománynál többet ér,
Mivel a gyermek bölcs.
Egy szálfka szorult a szem
Sarkába, legyőzöttetek
Mind a nagy századok.
Senkiföldjét nem birtokolja
Senki, mindenkié, és senkié,
Mégis, egy dolog örök marad
Benne, hogy eltörlik a tulajdont,
S ezen a vidéken, mindenki
Egyenlő parcellákban termelheti
Meg a növényeket. Mint egy nagy
Szem, olyanok a kertek, zöldre
Festett szivárványhártyával, s
Mintha pislogna is a táj, rezeget
Benne a molekula, s kissé megrezzen
Rajta a múlt is, összekoccannak
Az atomok, és vár a perc az indulásra,
Mikor beteljesedik az Ige Senkiföldjén.

Antonio Gregolin alkotása

H. TÚRI KLÁRA

Október 23. 1956.

Mintha rendezett volna a kor
akkor halotti tort az üdvösségre
- átkozta őt századunknak
málló múltján indulat...
s tört rajta zászlórudat!
ne hidd, hogy nem viselheted a sorsot
: legyen áldott ezerszer e nap
 vértől áz'tan hullva földre
 sok hős végezte nem ágyba'
 de sírra szállva akkor
 dicső küzdelemben!
 s/eme „népnevelő” negyven év
 vetése/ hogy vihart kavart:
 egyhamar nem
 feledheti, ki m a g y a r !
/S/ ma Ó Európa rákfenéje lenne –
:e barmok népe élni sem akar?! –
ezt mondták felőle a bakba'
s hogy... nem ápolt...és áldva nem takart... a
Pro Patria et Libertate itt!
 S mégis: itt egy nép
 Október Huszonharmadikra
 mert didergette száz elmaradt csoda
 - hogy rászámoljon gyilkosaira...
 botlásaiból egyakarattal kelt fel –
 Jézusra esküdve, vagy vallva Turulra,
 honát védte életre s halálra
 s lett él'te értelmet termő koronája
 gyümölcsöző Életfája e tett;
s jött évre év... mállott fölötte szelleme
s egy zászlaját magasra-tartó indulat
- ám ezerszer áldott e nap
akarata s heve.
 Emlék nekem...s neked tán semmi?
 mi itt szoborba, fémbe menti
 a régi élni-akarást -!?
 Hangoljad rá a lelkedet
 ...Pro Patria et Libertate!-
 véres gyalázatod ha lett
 a győzelem könnye helyett:

... hidd, sírból is fölkel tán a magyar
s a zsarnokságnak ő hadat üzen
- minden időben, minden poklon át
így vívja Ő igaz diadalát.

-Európa rákfenéje Ő hogy ' volna!

/...ne hidd! e nép, hogy élni nem akar
s hogy... nem ápol itt többé, s nem takar
e gyötrött földön...mint azt tette rég –
sem bús lakója, sem a magas Ég! –

De hidd: egy nép – lánggal /mely lenne tán ma szikra/ -
Október huszonharmadikra –

...mert didergette sok koholt csoda,

...hogy rászámolna kényuraira!-

megváltást hulló véréből remélve

:immár örökség ez, magyar, s... tiéd

egy bátor nép fölkel a Sátán ellen!

- s e küzdelemben.../higgyél, s meg... ne bánd!/
- esküdt Jézusra, vagy vallott Turulra:

a lelkét hév itatta át – s... a síron túlra
... Pro Libertate! –nyert örök Hazát.

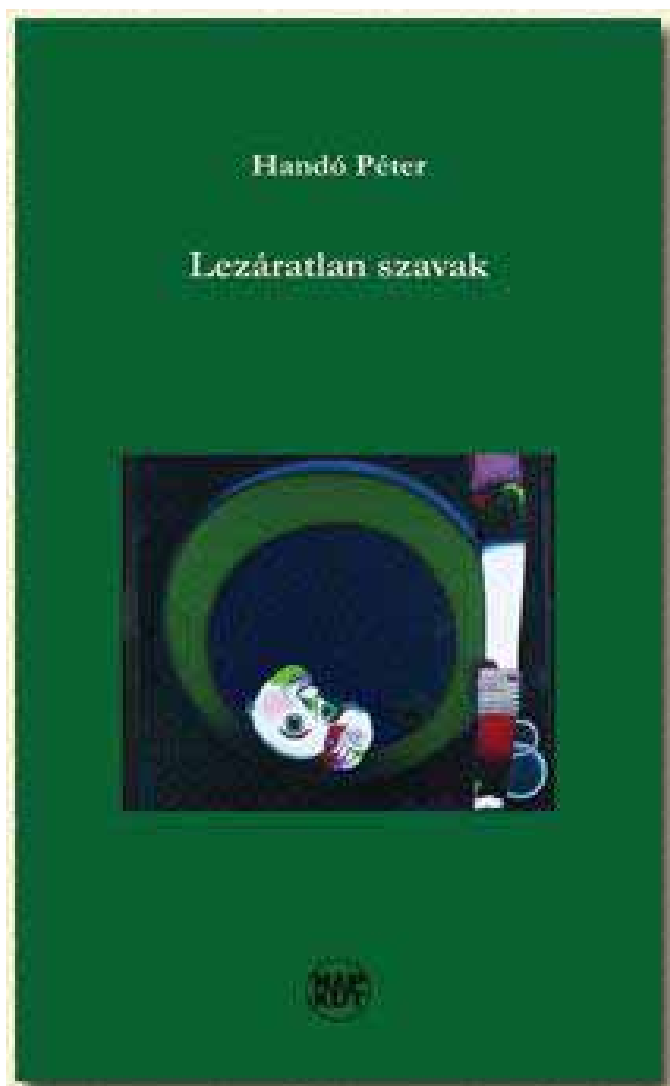
... Pro Libertate! –nyert örök Hazát.

Éljen a Magyar Szabadság!

Tata

2011.szeptemberén

KÖNYVAJÁNLÓ

„Bár a szavak nyomatékot adnak a dolgainknak, önmagukban nem jelölik ki sem helyünk, sem funkciónk, sem értelmünk a világban. Mélységet és magasságot kölcsönöznek létünknek, ámde a mindenkori társadalmi értékük a fennálló hierarchiába simulásunk függvénye. Hogy ez az értékesülés, értékkel való felruházódás megtörténhessen, olyan színjátékot kell időről időre rendeznünk, amely egyértelműsíti létünk relációit.”

Kultúra, történelem, létezés. Handó Péter *Lezáratlan szavak* című kötetének esszéi e három fogalom meglehetősen tág teret, megközelítési- és értelmezési módot biztosító világába invitálnak. Szövegei kulturális antropológiai szemléletmóddal elemeznek műveket, problémaköröket, ontológiai felvetéseket – konstruktív olvasói, befogadói alapállásra ösztönözve.

(Részlet a Napkút Kiadó ajánlásából. A Szerk.)

Lőrincz Sarolta Aranka

HÉTKÖZNAPI HAZASZERETET

Mesélem az életem...
Felvidéki háborús történetek

KJK, 2011

„Az ember gyűjtőszennvedélye határtalan. Sokan tárgyi, mások szellemi értékeket gyűjtenek, én az utóbbiak közé tartozom” - írja az ipolybalogi Lőrincz Aranka Sarolta a 20. század történelmét az egyszerű falusi ember szemszögéből bemutató kéziratának előszavában. S valóban, a szerző a régióban már ismert mint hagyományőrző és -ápoló, hisz 2009-ben jelent meg Adventtől adventig c. könyve, amelyben szülőfaluja, Ipolybalog régi szokásait, hagyományait gyűjtötte össze. S most az ún. oral history (azaz elbeszélte történelem) művelőjeként mutatkozik be. A történelemkutatás ezen módszere az utóbbi időben újra előtérbe került, megnőtt az érdeklődés a tömegek története, a mikrotörténet iránt.

Lőrincz Aranka Sarolta több száz oldalas kéziratában ipolybalogi, valamint környékbeli (inámi, ipolyinéki, ipolyhidvégi, nagycsalomjai, kóvári stb.) adatközlők mondják el személyes élményeiket a 20. század átélt történelmi eseményeivel kapcsolatban, főként a 2. világháború éveire irányítva a figyelmet. A háborúban katonaként harcoló férfiak elbeszélései mellett megtalálhatók az itthon maradt feleségek, anyák és lányok történetei is, más-más szemszögből megvilágítva az eseményeket. Szívszorító történetek bontakoznak ki a Don-kanyarban harcoló katonák visszaemlékezései nyomán, vagy a birkenai koncentrációs tábor megjárta elbeszélő szavaiból. A könyv nemcsak a szűk régió olvasói számára lehet fontos és tanulságos, de a történetek mozaikjai adalékul szolgálhatnak az egyetemes történelem megértéséhez is.

Doc, Németh Zoltán PhD. egyetemi tanár

Ára: **12 Eur** Megrendelhető: A szerzőnél a +421-949 848 876-as telefonszámon; vagy: info@kersek.sk

SZÁZDI SZTAKÓ ZSOLT

Példa mindnyájunknak

Tavaly nyáron könyvismertetőt írtam a fenti címmel az egyik szlovákiai magyar hetilapba, Molnár Imre akkor frissen megjelent könyvéről: *Esterházy János élete és mártíromsága*, amely a MERY RATIO kiadónál jelent meg. Alig telt el egy év, és az akkor írtak ismét aktuálissá váltak, ugyanis Esterházy János személye feszültséget okoz a szlovák-magyar kapcsolatokban, egy jóindulattal nemigen vádolható nyilatkozat nyomán – egyébként az itt élő népek kevés dologról tudnak annyi indulattal vitázni, mint a közösen megélt történelemről, pedig, ha a jövőről vitatkoznánk ennyi hévvel, akkor talán előrébb tartanánk.

Ezért hát úgy döntöttem, hogy az akkori cikkemet kicsit átdolgozva itt is közzéteszem:

Esterházy János azon kevés politikus egyike volt, akik nemcsak díszként használták a „keresztény” jelzőt, hanem egész életével igyekezett az életszentséget megvalósítani. Sőt, néha talán még úgy is tűnhet az olvasónak, hogy tudatosan készült a mártíromságra, mert amikor konfliktusba került benne a politikusi magatartás és a keresztényi erkölcs, akkor habozás nélkül mindig az erkölcsöt választotta.

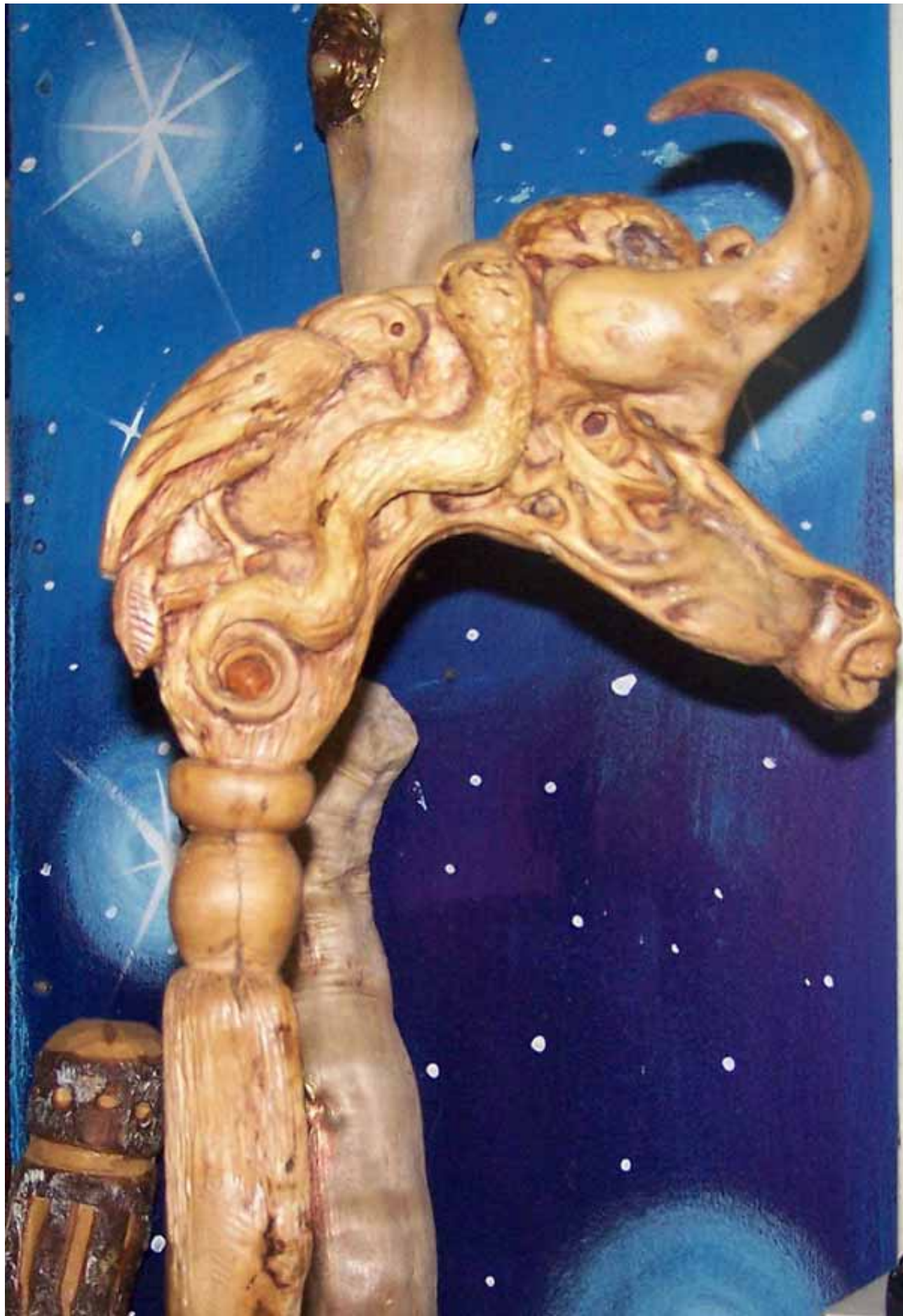
A könyv három nagyobb részre van felosztva, ahogy Esterházy pályafutásának is három szakasza volt. Politikusi pályája a trianoni megrázkódítás utáni Csehszlovákiában kezdődött, ahol a kisebbségbe szakadt magyarság ügyét kezdte képviselni, és lett az Országos Keresztényszociális Párt elnöke. Bizony, a két világháború közti Csehszlovákiában se volt a kisebbségek helyzete olyan ideális, mint azt a történelmi propaganda igyekszik velünk elhitetni. Hisz még azokat az újságokat is elkobozták, amelyek Esterházy beszédeit közölték, vagy csak cenzúrázva engedték azokat közölni. Pedig Esterházy János nem támadott, nem vádolt, hanem csak azokat a jogokat kérte a magyaroknak is, amelyek minden kisebbséget megilletnek.

Edvard Benes kisebbségekkel szembeni politikáját úgy jellemezhetnénk, hogy szemtől szemben ígérj meg mindent, aztán pedig amilyen gyorsan csak lehet, feledkezz meg az ígéreteidről. Esterházy János vállvetve küzdött a szlovák nacionalistákkal, akik az autonómiáért harcoltak, mivel úgy vélte, hogy „ennél rosszabb már úgysem lehet”. Sajnos, a történelem bebizonyította, hogy ez volt a legnagyobb tévedése.

Esterházy János politikusi nagyságát mutatja az is, hogy az első bécsi döntés után nem fogadta el a neki felkínált budapesti felsőházi tagságot, hanem maradt a Szlovák Állam parlamenti képviselője, hogy képviselje a maradék magyarságot. Az egyedüli volt vezető politikus társai közül, aki a Szlovák Államban maradt. Jaross Andorral, akivel a Csehszlovák Köztársaságban még együtt védtek a kisebbségi sorsban élő magyarság érdekeit, rövidesen megszakadt a kapcsolata, mivel Jaross Magyarországon egyre inkább a szélsőjobb felé sodródott. Esterházy ugyanis egyaránt elítélte a nemzetiszocialista eszméket és a bolsevizmust is. Épp ezért nem hallgatott azokra a szíréhangokra sem, amelyek azt tanácsolták neki, hogy forduljon Hitler közbenjárásáért a maradék magyarság érdekében, a legnagyobb szorongattatás idején.

A harmadik rész Esterházy mártíromságát tárgyalja, és véleményem szerint ez a legszebb, mert ez volt az ő igazi tanúságtétele. Ahogy még a legnagyobb megpróbáltatásokat is szelíd nyugalommal viselte. Sőt, igyekezett az elesettebb társaiban tartani a lelket. Pedig ekkor már ő is halálos beteg volt. A kommunista hatalom ugyan 1949-ben megkegyelmezett neki, de a kötél általi halált mindössze hosszú haldoklóssá változtatta, mivel a Szovjetunióban összeszedett tüdőbetegségét nem kezelték. Hogy mennyire nem volt fasiszta, azt az az epizód is fényesen bizonyítja, hogy amikor a Csehszlovák Állam megtagadta egy „háborús bűnös” kezelését, akkor a pozsonyi zsidók gyűjtötték össze a pénzt az injekciókra.

Ajánlom ezt a könyvet mindenkinek, aki a múlt század első feléből egy hiteles politikusi pályára kíváncsi!

Antonio Gregolin alkotása

VÉGH TAMÁS

Közhelyeimből II.

/mert továbbra is mulandó minden/

Tegnap is, és ma is, még
Anyám szelte a kenyeret és tette az asztalra élém.
Mintha csak most történt volna, olyan eleven
Ez a látomás, olyan ódon a remény, hogy egy percre
Visszatérjen a múlt, s enyém legyen megint az a régi fény,
Amellyel a régiek az itt maradók szívének üzennek.

Szavuk susogják az öreg fák, ha feltámad a szél,
S a rozsdás vizes hordók közt a pókhálók,
Mint zászlók lengenek. Igen. „öreg minden”.
Az emlék-áradat is, mely lelkemben sír, mint
Otthagytott lelenc kölyök az árvaház küszöbén.
Befelé könnyeznek vénülő éveim, s én
A markomba szorítom ez itthoni föld rögeit,
Ami még megmaradt, ami az enyém...

Antonio Gregolin gyűjteményéből

BESZÁMOLÓ

PPP

Poéta Piknik Püspökiben

A kocsi üvegén keresztül szinte éget a Nap, amíg Szurdokpüspökibe utazunk, a szépséges Anna-Ligetbe. A nyáron élettől, gyerekzsivajtól zajos tábor szeptember végére elcsendesedik, és mire megérkezünk, addigra ideális a csend és a nyugalom a poéták, írók, költők találkozásához.

A nyolcadik Poéta Piknikre készülünk. Állandó helyünk, a D faház tárt ajtókkal fogad.

- Van itthon valaki? – kiáltok be, s már jön is válasz a „lányszobából”. Pataki Katalin Glica Gyöngyösön élő író nő fogad bennünket háziasszonyként. Otthon érzi magát, hiszen már sokadszor táborozik velünk. Hamar berendezkedünk, majd a ház elé kiülve a kellemes napra beszélgetve várjuk a többieket. És meg is érkeznek. No, előbb még nem a költők, csak a tábor két művészlelkű kutyája, Kolbász és Tejföl, akik három napig nem is mozdulnak mellőlünk, míg a Piknik tart. Lassan szállingóznak az emberek is. Van, akiért kimegyünk a buszhoz, van, aki ismerve a járást maga talál ránk.

Öröm a találkozás, hiszen többen már ismerik egymást, mások új ismeretségeket kötnek a Pikniken. Jó látni az embereket, akik összehajolva beszélgetnek, felolvasnak egymásnak. Hamarosan azonban indulni kell. Taron Tar Lőrinc Napok vannak, ide igyekezünk többen. Pásztói Szabó Zoltán, a pásztói Athéné Alkotó Kör elnökének elbeszélő költeménye hangzik el – ösbemutató – Tar Lőrinc pokoljárásáról, majd Csépe Attila előadását hallgathatjuk Tar Lőrinc és kora címmel. Zoli is rendszeres „piknikjáró” részvételünkkel megtiszteljük őt és a falut. Az előadás után visszatérve a táborba bekapcsolódunk az ott folyó beszélgetésekbe, felolvasásokba. Este Kotroczó Évi gitármuzsikájára énekelünk kedvünkre a ragyogó csillagok alatt.

Másnap újabb vendégek is érkeznek. Délelőtt a beszélgetés vitaindítójaként felolvasásra kerül Benke László: Tokaji beszéd a kortárs szépirodalomról című írása, amely elhangzott Tokajban augusztusban, az Írószövetség táborában. Parázs vita kerekedett ebből, remek beszélgetés, eszmecsere bontakozott ki az elhangzottak kapcsán, ahol mindenki elmondhatta gondolatait pro-, és kontra.

Délután egyik volt „piknikezős” íróbarátunkra emlékeztünk. Dr. Zsély András író sajnos a nyáron, július végén hosszú betegség után távozott az élők sorából. Most a Talán Cserni története című novellájának felolvasásával emlékeztünk erre a nagyszerű íróra, a nagyszerű emberre.

Még ezen a napon került sor Pintér László doktor Mesélj a partról című új verseskötetének a bemutatására is. A recenziót jómagam fogalmaztam. Szerettük volna bemutatni a kötet szerzőjét is személyesen, de sajnos az utolsó pillanatban közbejött munkahelyi elfoglaltsága miatt nem tudott közénk jönni. Verseivel, humorával azonban hamar magbarátkozott a költőkből, írókból álló „piknikezők csapata”.

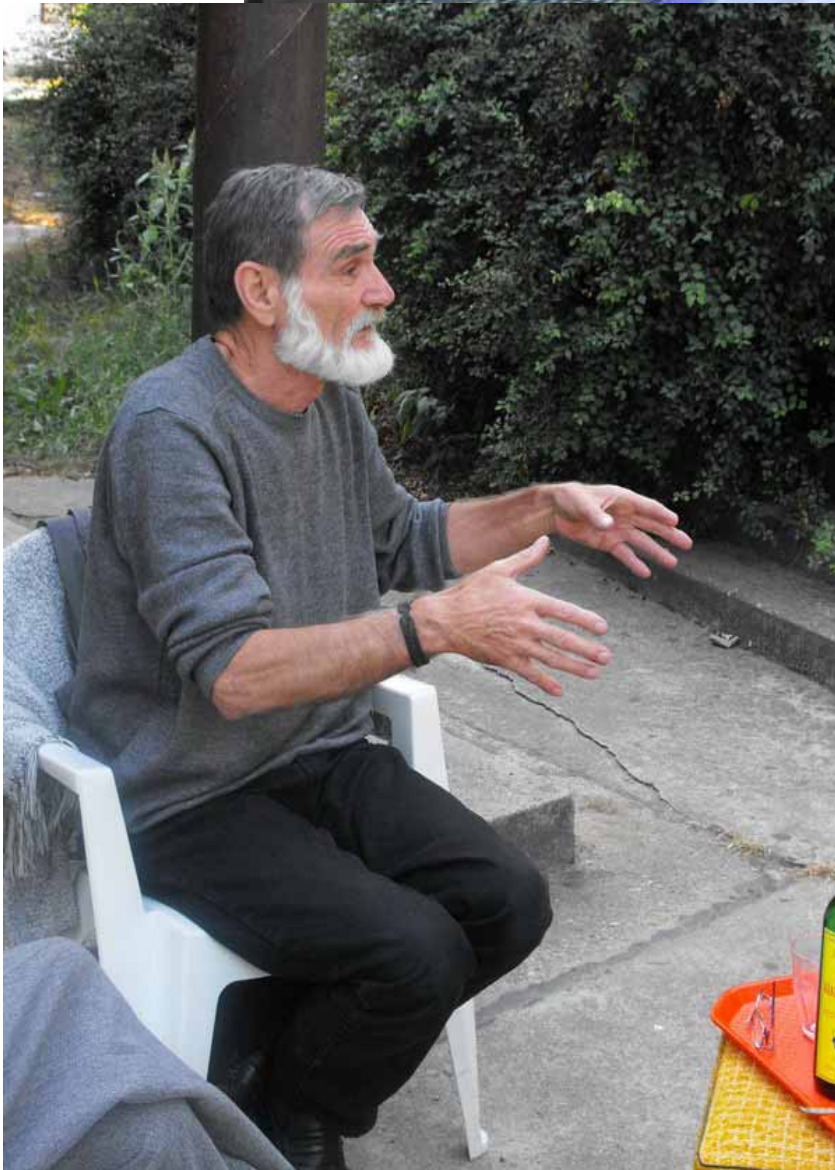
Este a szűnyogok és a hűvös elől behúzódva a faházba folytattuk a beszélgetést irodalomról, könyvkiadásról, a magyar nyelv szépségeiről. Folytattuk a saját írások, versek felolvasását is, majd késő estig gitárkíséret mellett daloltunk vidáman.

Vasárnap délelőtt ott folytattuk, ahol előző este abbamaradt a beszélgetés. Ebéd után azonban eljött a búcsúzkodás ideje, lassan mindenki hazakészülődött, tarsolyában új élményekkel, irodalmi értékekkel gazdagodva. Lelkében-testében felüdülve a szépséges helyszínen, a jó társaság, a barátok és a kellemesen, hasznosan eltöltött hétvége élményével.

A készülődést látva a két kutya, Kolbász és Tejföl is elpártol tőlünk. Talán nem szeretnek ők sem búcsúzkodni, csendben eloldalognak. Nem mondhatjuk, hogy a kutya sem volt kíváncsi ránk. Ez a Poéta Piknik is tartalmasan és kellemesen telt. A búcsúzásnál megerősítjük egymást: jövőre, május utolsó hétvégéjén ugyanitt találkozunk majd a 9. Poéta Pikniken! Úgy legyen!

Piknikezők egy csoportja

Csapó Lajos táborvezető

PÁLYÁZATOK

Pályázat - Jókai-díj 2012

A Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület (Rév-Komárom, Szlovákia) és a Falvak Kultúrájáért Alapítvány Jókai Emlékbizottsága (Budapest, Magyarország) pályázatot hirdet :

1. Pályázat címe: Jókai – díj 2012
2. A pályamunkák beérkezési határideje: 2011. október 31.
3. **A pályázatról:**

a) Az irodalmi pályázat 2011. évi témája: **Jókai hírlapjai**

b) Pályázni nyomtatásban meg nem jelent szépirodalmi írással – prózával, vagy tanulmánnyal lehet, melynek terjedelme nem haladhatja meg a 25 db A4-es oldalt, de legalább 10 oldalas, 12-es betűmérettel és másfeles sortávolság használatával, amelynek közlési jogával a szerző rendelkezik.

c) A pályázat jeligés. A pályaműhöz külön, zárt borítékban csatolandó szerzőjének neve, lakcíme, e-mail címe, telefonelérhetősége, s nyilatkozata arról, hogy a pályamű nyomtatásban még nem jelent meg. Ezen a borítékon kérjük feltüntetni a pályázó jeligéjét. A külső borítékra kérjük ráírni: „Jókai – díj, pályázat”

d) A pályázatokat egy nyomtatott példányban, minden oldalán jeligével ellátva és digitális formában (WORD) CD-n kell benyújtani az alábbiakban megadott címre.

e) Egy szerző csak egy művel vehet részt a pályázaton. A pályázati kiírásnak nem megfelelő pályázatok értékelésre nem kerülnek.

f) A döntés és értékelés: A legmagasabb értékelést kapott művek közül az alapítók által felkért nemzetközi bírálóbizottság legkésőbb 2012. január 22-ig hozza meg döntését.

g) A Jókai-díj tárgyasult formája Jókai Mór kezének márványlapon elhelyezett festett gipszmásolata.

h) Az elismerés 2012 februárjában, Jókai Mór születésnapja alkalmából Rév-Komáromban kerül átadásra.

i) A bírálóbizottság véleményét figyelembe véve a díjazott, legszínvonalasabbnak ítélt írásokból évkönyv kiadására is sor kerülhet. A díjnyertes és minősített oklevelet elért pályázók írásainak első felhasználási joga az alapítókati illeti, amely a Jókai díj 2012 antológiában való megjelentetést tartalmazza.

j) A nem díjazott szövegeket az alapítók nem őrzik meg, s nem küldik vissza.

k) A Jókai-díjat elnyert pályázó három éven belül nem nyerheti el újból a díjat, írása megjelenhet az évkönyvben.

Levélcím: Jókaiho všeobecnozdelačacie a múzejné združenie - Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület, Valchovnicka 2 (Csapó u. 2), 945 01 Komárno, Szlovákia, illetve Falvak Kultúrájáért Alapítvány 1134 Budapest, Gidófalvy út 29., Magyarország

A rétsági Spangár András Irodalmi Kör pályázatot hirdet a vers és prózaírók részére.

A pályázaton korhatár és a témakör megkötése nélkül, minden alkotó részt vehet. Kizárólag máshol meg nem jelent írásművekkel lehet pályázni! Az írásokat digitálisan is kérjük mellékelni. A pályázatok terjedelme nem haladhatja meg az öt gépelt oldalt. (Word, Times New Roman, 1,5 sortáv.) A jeligés pályázatok mellé, zárt borítékban kérjük mellékelni a jelige feloldását. Egy jeligéhez maximum három írásmű tartozhat.

Az írásművek leadási határideje:

2012. január 15.

**Cím: Spangár András Irodalmi Kör - Városi Művelődési Központ
és Könyvtár**

2651 Rétság, Rákóczi út 26., Pf.: 24.

A legjobbnak ítélt alkotás elnyeri a díszes kivitelű Spangár András emléklakettet és a hozzá járó oklevelet. Az arra érdemes írásokat megjelentetni tervezzük a Kör 2012. évi antológiájában és a Kör honlapján is.

PROGRAMAJÁNLÓ

Az irodalmi kávéház igazgatója:

a PALOC PARNASSZUS - elő irodalmi újság - szerkesztője

Tagjai: dr. Csongrády Béla, Greczi-Isótos Enikő,

Handó Péter, Pal József, Sándor Zoltán, T. Pataki László

Szerdatársaság irodalmi kávéház

10.12.

16.30.

TÖRZS

Handó Péter

író

Lezaratlan szavak
című kötetének bemutatója

Beszélgetőtárs: dr. Csongrády Béla
szerkesztő

Meghívott vendég: **Szondi György**
a Napkút kiadó igazgatója

Állandó helyszín:

Állandó közreműködők:

PÓDIUM
stúdió
salgótarján

vertich
színpadstúdió
salgótarján

A BELÉPÉS DÍJTALAN!

E havi számunk szerzői:

Ács Bódog (Barót, Háromszék Vm. 1942) Pápa, író,
nyugalmazott honvédtiszt

Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság,
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató

Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007)
református lelkész, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

dr. Koczó József (Perőcsény, 1950) Vámosmikola,
helytörténész, ny. iskolaigazgató

Kontra Marika Szvita (Pásztó, 1964) Pásztó, költő,
művelődésszervező

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró,
író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét,
tanár, író

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda,
tanár, költő

Pribojszky Mátyás (Okány, 1931) Tata, író

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő,
író, előadó

B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő,
restaurátor

H. Túri Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Százdi Sztakó Zsolt (Ipolyság, 1967) Százd, író

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, művelődési ház igazgató

Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

karaffagy@gmail.com

hgev@freemail.hu

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagy.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu

**Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

**Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői
jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi
Helikonban megjelent bármilyen anyag más
felületen, lapban való felhasználásához az
érintett Szerző
előzetes engedélye szükséges!**

Antonio Gregolin gyűjteményéből